

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра дошкільної і початкової освіти

Демченко Ганна Олександрівна

**РОЗВИТОК ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник:

_____ О.С.Білер,
кандидат педагогічних наук,
ст. викладач кафедри дошкільної і
початкової освіти

« ____ » _____ 20__ року

Виконавець:

_____ Г.О. Демченко

« ____ » _____ 20__ року

Суми 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
1.1. Дефінітивна характеристика поняттєвого апарату дослідження.....	7
1.2. Сучасний стан організації розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти.....	14
1.3. Упровадження театралізованої діяльності в освітній процес ЗДО..	20
1.4. Теоретичні засади моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності.....	26
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	41
2.1. Критеріально-рівневе оцінювання комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку.....	41
2.2. Упровадження моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності	49
2.3. Порівняльний аналіз результатів дослідження.....	56
Висновки до розділу 2.....	59
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Підвищення якості мовної освіти є одним із завдань сучасності. Це завдання може бути успішно вирішено за умови оновлення освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. Ця освітня тенденція відображена в низці законодавчих актів та постанов у галузі дошкільної освіти України («Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, «Базовий компонент дошкільної освіти»), в яких зокрема зазначено, що дошкільна освіта виходить на якісно новий етап свого розвитку, а саме: важливого значення надається персоналізації, прагненню дитини до самореалізації завдяки різноманітним засобам і формам взаємодії зі світом у різних видах мовленнєвої діяльності у тому числі й іншомовної.

У цьому контексті особливої актуальності набуває перспектива раннього навчання іноземних мов, що позитивно впливає на розвиток психіки дитини, і, зокрема, впливає на збагачення її інтелекту та основних пізнавальних процесів (сприйняття, мислення, пам'яті, уяви). Сенситивний період для розвитку іншомовного мовлення у віці 5-6 (7) років, обумовлено найбільшою в цей період інтенсивністю мовленнєвої здатності. Значна кількість інформації засвоюється з опорою на слухове сприйняття та уяву, і лише частина закріплюється через наочність. Серед різноманітних шляхів навчання іншомовного мовлення дітей дошкільного віку, пов'язаних із використанням різних видів мистецтва, одне з важливих місць займає театралізована діяльність, що відображує навколишній світ найбільш зрозумілими для дітей дошкільного віку засобами та сприяє широкій колективній інтеракції.

Теоретичні основи вирішення проблеми навчання іншомовному спілкуванню завжди було темою для досліджень та дискусій науковців. Так, ним займалися О. Вишневецький, І. Зимня, А. Гергель, С. Гунько, А. Іванова, І. Кулікової, З. Коновалюк, О. Негневицька, Т. Полонська, К. Agoston, Th. Andersson та ін.

Л. Артемова, Н. Палій, С. Томчикова розглядають театралізовану діяльність як вид дитячого самовияву та прояв життєвих вражень дітей дошкільного віку в освітньому процесі. Використання театралізованої діяльності, як різновиду художніх засобів, під час вивчення іноземної (англійської) мови досліджували О.Білан, М.Водолага В. Вронська, А.Гергель, Г. Кравчикова, С. Ласунова, Т.Постоян та ін. ученими були розглянуті різні аспекти розвитку мовлення дітей дошкільного віку засобами художнього слова, як: розвиток зв'язного мовлення в театральній-ігровій діяльності; навчання дітей дошкільного віку розповіді за ілюстраціями; розвиток мовлення засобами образотворчої діяльності тощо. Однак, проблема розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності висвітлена в науковій літературі недостатньо. Зважаючи на психолого-педагогічну значущість проблеми та її недостатнє теоретичне та методичне розроблення темою нашого дослідження було обрано: *«Розвиток іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності»*.

Мета дослідження – сформулювати, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності.

Відповідно до мети визначено необхідність постановки та вирішення наступних завдань дослідження:

1. Здійснити дефінітивну характеристику поняттєвого апарату дослідження
2. Виявити сучасний стан організації розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку.
3. Охарактеризувати особливості впровадження театралізованої діяльності в освітній процес ЗДО.

4. Теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності.

Об'єкт дослідження – процес навчання іноземної (англійської) мови дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – модель розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з досліджуваної проблеми, проектування результатів і процесів їх досягнення на різних етапах пошукової роботи; *емпіричні* – методи збору інформації: бесіди, анкетування, спостереження, вивчення педагогічної документації, педагогічний експеримент для перевірки ефективності впровадження розробленої моделі; *статистичні* – ранжування, математична і статистична обробка отриманих упродовж дослідження результатів педагогічного експерименту.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Полягають в тому, що *вперше* розроблено, теоретично обґрунтовано та впроваджено модель розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності; *уточнено* педагогічні умови та компоненти предметно-розвального середовища для підвищення якості навчання іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності; *подальшого розвитку набули наукові підходи щодо використання театралізованої діяльності для інтелектуально-мовного розвитку дітей старшого дошкільного віку.*

Практичне значення одержаних результатів наукового дослідження полягає в тому, що педагогічні працівники можуть користуватися теоретичним обґрунтуванням розробки, апробування та результативності моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності. Результати педагогічного дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, у родинному

вихованні, а також у процесі написання курсових робіт здобувачами педагогічних ЗВО спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Апробація результатів та публікації. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи доповідались та обговорювались на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції для студентів, магістрантів та молодих науковців *Дошкільна освіта: від традицій до інновацій* (28 листопада 2020 року, м. Суми) та IV Всеукраїнській науково-практичній конференції для студентів, магістрантів та молодих науковців *Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи* (28 квітня 2021 року, м. Суми). За результатами дослідження опубліковано 2 статті.

1. Демченко Г. Використання художніх засобів для розвитку іншомовного спілкування дітей дошкільного віку. *Дошкільна освіта: від традицій до інновацій* матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, магістрантів та молодих науковців (28 листопада 2020 року). Суми: ФОП Цьома С.П., 2020.С.45-50с.
2. Демченко Г. Сучасний стан розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку. *Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи* матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, магістрантів та молодих науковців (28 квітня 2021 року). Суми: ФОП Цьома С.П., 2021.С.152-156с.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, висновків, списку використаних джерел (73), додатків та містить 5 рисунків і 7 таблиць. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 79 сторінок. Основний текст дослідження викладено на 65 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Дефінітивна характеристика поняттєвого апарату дослідження

З метою створення теоретичного фундаменту дослідження необхідно проаналізувати перелік термінів щодо обґрунтування проблеми розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку (ДСДВ) засобом театралізованої діяльності. Вагомим є аналіз визначень, що стосуються розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку, та дефініцій, що є засадними в галузі педагогіки, дошкільної педагогіки, психології та інших суміжних наук, дотичних до проблеми стану іншомовного мовлення. Тому наукове обґрунтування означеної проблеми передбачає виявлення системоутворюючих і взаємопов'язуючих компонентів цього процесу і конкретизацію основних понять, що складають поняттєвий апарат педагогічного дослідження. Такими науковими термінами є дефініції «спілкування», «іншомовного спілкування», «розвиток», «діяльність», «театралізована діяльність». У контексті обґрунтування досліджуваної проблеми передбачено характеристику ключового поняття «іншомовне спілкування дитини старшого дошкільного віку».

Період дошкільного дитинства важливий для включення особистості в соціальні відносини зі світом, для її соціалізації. Соціальна взаємодія – це система соціально обумовлених індивідуальних і / або групових дій,

пов'язаних взаємною залежністю, при якій поведінка одного з учасників є одночасно і стимулом, і реакцією на поведінку інших [50, с. 87].

У процесі соціальної взаємодії люди обмінюються один з одним інформацією, своїми діями. Згодом це призводить до виникнення спільної діяльності, появи нових правил спільної взаємодії.

Поняття соціальна взаємодія співвідноситься з поняттям спілкування. В Українському педагогічному словнику за редакцією С. Гончаренка поняття «спілкування» трактується як особливий вид комунікації, специфічний для високорозвинутих живих істот, в тому числі для людини [27, с.309]. М. Якимчук розглядає спілкування як особливу комунікативну діяльність, в основі якої лежить потреба в спілкуванні, а її зміст змінюється на кожному віковому етапі [73, с.162].

Для дошкільного періоду характерно кілька форм спілкування. Розглянемо їх детальніше.

1. Ситуативно-ділова форма спілкування. Ця форма починає проявлятися в 6 місяців, а завершується у три роки. Дана форма спілкування важлива для реалізації прояву потреби у співпраці. Мотив дії в цей час переважає над іншими, оскільки основні причини взаємодії дитини з дорослим – це спільна дія (діяльність). Дорослий вчить дитину взаємодії з різними предметами, допомагає зрозуміти їх властивості та призначення у процесі спільної діяльності [10, с. 21]. Згодом дитина вчиться виконувати не тільки прості дії з предметами, а й складні. Таким чином, предметна діяльність дитини виходить на новий рівень, що сприяє подальшому використанню мовлення.

2. Позаситуативно-пізнавальна форма спілкування (3-4 роки), в який центральною є потреба в ставленні дорослого до дитини. Це веде до того, що дитина, взаємодіючи з дорослим, дізнається нову, необхідну для неї, інформацію, доповнює знання про світ, вчиться пов'язувати явища, дізнається, що у всього є причина та наслідок, починає більше цікавитися соціальною сферою [10, с. 23].

3. Позаситуативно-особистісне спілкування (4-6 років), де провідними мотивами будуть мотиви особистості, що спонукають дітей до комунікації. Ця форма має вагоме значення для дітей, оскільки за її допомоги вони пізнають людей, себе і входять у взаємодію зі світом. Дорослий є не тільки джерелом знань для дитини, але є і виступає об'єктом пізнання, елементом соціальної взаємодії, тобто еталоном, до якого потрібно прагнути. Тому на даному віковому етапі діти потребують розуміння і співпереживання з боку дорослого [12, с. 34].

Логіка дослідження вимагає здійснення поняттєво-термінологічного екскурсу для конкретизації сутності терміну «іншомовне спілкування дітей дошкільного віку». Результати наукових досліджень О. Бойко [16] підтвердили, що найбільш сприятливим періодом оволодіння іноземною мовою є період від 4 до 7 років. Цей вік називається сенситивним у дошкільній педагогіці, оскільки у цей період життя мозок пластичний і відкритий до прийняття та вивчення нової інформації. За твердженням О. Верьовкіна та Ю. Пасічник [21, с. 120] у дітей цього віку спостерігається чуття мови, завдяки якому дитина легше засвоює іноземну мову, отримує знання про навколишню дійсність іноземним мовленням.

Дослідниця Л. Глушок [26, с. 69] у своїй статті «Особливості вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку в процесі становлення особистості» зауважує, що дошкільний період є сприятливим для вивчення іноземної мови через невеликий багаж сформованих знань у дитини, та наявності потреби у здійсненні спілкування, проте тем для його реалізації у дитини дошкільного віку менше ніж у подальші вікові періоди. У той же час, вивчаючи англійську мову, дитина ще не відчуває різниці між можливостями в рідній та іноземній мові.

На думку Н. Дмитренко [30, с. 95], спілкування англійською мовою сприяє формуванню цілісної картини світу у дошкільнят, так як це передбачає не тільки вивчення мови, а й вивчення культури народів, які розмовляють цією мовою.

Цінним у межах проблематики цього дослідження є твердження О. Козлюк [38, с. 82], яка зазначає, що розуміння і вивчення другої мови проходить іншим, протилежним шляхом, ніж вивчення рідної мови. Так дитина перебуває в суспільстві де її оточують люди, що говорять рідною мовою тож, то і вивчення рідної мови проходить неусвідомлено, а навчання іноземної мови відбувається усвідомлено і навмисно .

Розвиток іншомовного спілкування ДСДВ на перших етапах включає в себе наступні аспекти:

- уміння правильно, з фонетичної точки зору, повторити англійські слова за носієм мови або вихователем, тобто поетапне формування слухової уваги, фонетичного слуху і правильної вимови;
- вивчення, закріплення та активізація англійського словника;
- вивчення певної кількості нескладних граматичних структур, формування зв'язного висловлювання [44, с. 112].

Відповідно, Т. Марчій-Дмитраш [52, с. 23] вважає, що розвиток іншомовного спілкування ДСДВ передбачає процес з опанування іноземного мовлення початкового рівня, що дозволяє дитині:

- пов'язувати значення слова та його форми, проводити паралелі з іншими мовами, відчувати сутність окремих відтінків значень при виборі потрібного слова з синонімічного ряду тощо;
- емоційно-образно сприймати мовлення, що включає в себе суб'єктивну оцінку слова, відчуття «смаку», оригінальність мови, що вивчається її красу;
- здатність оцінювати конкретну мовну ситуацію .

Доречним буде навести думку С. Соколовської, суть якої в тому, що здібності до вивчення іноземної мови, як і всякі інші, можуть розвинутиися при відповідній діяльності і тому «дитина з нормою розвитку може і повинна опанувати іноземну мову і вільно користуватися нею у спілкуванні» [65, с. 19], проте результат даного процесу залежить від організації своєї діяльності педагогом, від методів і способів навчання. Успіх матимуть ДСДВ, які почали своє навчання іноземної мови вже з дошкільного віку.

У дослідженні Я. Чередніченко [69, с. 191] розвиток іншомовного спілкування ДСДВ обумовлюється тим, що дитина приходить у цей світ як «чистий аркуш», її багаж знань майже порожній, і все навколишнє для неї є чимось незвичайним, незвіданим і цікавим, особливо вивчення й пізнання інших культур і знайомство з їхніми традиціями. Розвиток іншомовного спілкування для дошкільника служить ще одним фактором його загального розвитку.

Спираючись на аналіз довідникових джерел щодо тлумачення терміну «процес», визначимо його як педагогічну категорію, тобто «послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком; хід розвитку чого-небудь» [58, с. 226]. Щодо поняття «у процесі», то його розглядають як «під час чого-небудь, у ході чогось» [6, с. 310], тобто алгоритм дій завдяки якому більш успішно засвоюються знання і вміння».

Відповідно до тематики цього дослідження, де розвиток виступає в процесі театралізованої діяльності, можна стверджувати, що це перебіг педагогічного впливу, реалізація якого сприяє оволодінню дошкільниками вміннями й навичками іншомовного спілкування ДСДВ.

Термінологічне словосполучення «театралізована діяльність» у понятійному апараті цього дослідження є одним із центральних. Дослідження цієї категорії змушує нас звернутися до сутності терміна «діяльність». У сучасній філософській і психологічній літературі існує багато трактувань цього поняття. Із нашого погляду, в найбільш узагальненій формі «діяльність» варто сформулювати як «сукупність дій особистості, спрямованих на задоволення її потреб та інтересів» [20, с.13]. Це визначення дає змогу підтвердити взаємозв'язок діяльності і театального мистецтва. Низка дослідників (С. Гаврилюк [25], А. Зозуля [31], Н. Каньоса [34], Д. Лятамбур [50], А. Медик [54], О. Мельник [55] та ін.) стверджують, що найбільше задоволення дитина отримує від творчої драматизації, що тісно пов'язана з емоційною сферою. Дослідники А. Николаїшина та Н. Маліновська вважають, що «одиницею задоволення позитивну емоцію та її

візуальний еквівалент – усмішку. Театралізована діяльність забезпечує радісне самопочуття, здоров'я, довголіття, дає можливість задовольнятися життям, установити позитивні взаємини, зняти психічне перевантаження і компенсувати витрати життєвої енергії» [57, с.105].

Дошкільний вік характеризується новою соціальною ситуацією розвитку, коли значно розширюються сфера взаємодії і коло спілкування дитини. Дитина вже здатна спілкуватися не тільки про предмети, що сприймає безпосередньо, але і про предмети, яких не було в конкретній ситуації взаємодії. Єдиною діяльністю, що дозволяє подолати цю суперечність, є театралізована діяльність у якій дитина виконує роль носія певних суспільних функцій, вступає у відносини з однолітками чи об'єктами, які безпосередньо можуть бути не присутніми під час театралізованої діяльності.

Наукові дані (О. Олійник [59], В. Цесар, Н. Маліновська [68] та ін) свідчать про різновекторність у тлумаченні феномену «театралізована діяльність». В «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка «театралізовану діяльність» визначено «видом активної діяльності дітей, у процесі якої вони оволодівають соціальними функціями, стосунками та рідною мовою як засобом спілкування між людьми» [27, с. 139].

О. Похил та М. Ніжин розуміють «театралізовану діяльність» як «динамічну систему взаємодії дитини з навколишнім середовищем, у процесі якої відбувається його пізнання, засвоєння культурно-історичного досвіду і формування дитячої особистості» [60, с. 143]. Із нашого погляду, подані визначення не суперечать один одному, а навпаки доповнюють, дозволяючи обґрунтовувати його з різних точок зору, залежно від наукової галузі.

Спираючись на психолого-педагогічну концепцію театралізованої діяльності, розроблену Л. Алексєєнко-Лемовською, можна констатувати, що поняттєвий термін «театралізована діяльність» є родовим стосовно категорії театральне мистецтво. Дослідниця визначає гру як «конкретний прояв індивідуальної і колективної діяльності дитини, яка має конкретно-історичний, багатовидовий та креативний характер» [1, с.222]. Додаючи до

поданого визначення Д. Бабій акцентує увагу на тому, що театральне мистецтво для дошкільника – це активна форма пізнання навколишньої дійсності у період дитинства [3, с.18].

Проаналізувавши подані тлумачення поняттєвої категорії «театралізована діяльність», маємо можливість схарактеризувати її з позиції досліджуваного предмета, а саме, з огляду на розвиток іншомовного спілкування ДСДВ – це культурно-історична пізнавальна діяльність, спрямована на набуття ДСДВ особистісних якостей для розв’язання проблем розуміння іноземної мови, удосконалення набутих знань, умінь і навичок іноземного спілкування, що знадобляться у повсякденному житті.

Наступним за логікою цього дослідження і аналізу розглянемо поняття «розвиток». Для цього поняття скористаємося думкою Г. Костюка [39], який визначає розвиток не зводиться до кількісних змін, до зростання того, що вже є, а включає «перерви безперервності», тобто якісні зміни. Кількісні зміни зумовлюють виникнення нових якостей, тобто ознак, властивостей, що формуються упродовж самого розвитку і зникнення старих. Відповідно до цього розвиток має наступні характеристики:

- процес - рух від простого до складного, від недосконалого до більш досконалого, від старого якісного стану до нового, від простих форм відображення дійсності до духовної досконалості;
- джерело - боротьба протиріч;
- умови - внутрішні і зовнішні, взяті в єдності;
- фактори - спадковість, середовище, виховання;
- діалектика - перехід кількості в якість і навпаки.

Відповідно до цього констатуємо, що розвиток це сталий процес який веде до якісно нових утворень і має відбуватися відповідно до певних умов. Його джерелом і внутрішнім змістом є різноманітні внутрішні та зовнішні суперечності. Вони виявляються у психічних процесах збудження і гальмування, в емоційній сфері - у відчуттях задоволення і незадоволення, радості і горя. Особистість активно розвивається, відчуваючи суперечності

між своїми прагненнями та можливостями, якщо визначені умови дотримано, то розвиток відбувається упродовж усього життя.

Підсумовуючи все вищенаведене, зазначимо, що порівняльно-зіставний аналіз сутності ключових дефініцій дозволяє розглянути розвиток іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності як послідовність дій з оволодіння ДСДВ необхідними базовими для дошкільника знаннями з метою реалізації іноземного спілкування; розвиток сукупності особистісних якостей та здібностей для іншомовного спілкування у повсякденному житті.

Важливими для розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності є готовність вихователів, наявність у них знань, умінь, навичок, здібностей, якостей, що забезпечують успішність реалізації даного завдання.

Подані тлумачення понять свідчать про усвідомлену потребу в цілеспрямованому розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності. Висвітлення стану сучасних досліджень зазначеної проблеми та розкриття теоретичних та методичних основ застосування театралізованої діяльності у розвитку іншомовного спілкування ДСДВ будуть більш детально обґрунтовані в подальших підрозділах.

1.2. Сучасний стан організації розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти

Стратегія мовної освіти визначається Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року у якій зазначено, що наразі в державі формується система безперервної мовної освіти, що спрямована на забезпечення обов'язкового оволодіння громадянами України державною та

однією з іноземних мов. Відповідно мовленнєве виховання дітей дошкільного віку є однією з важливих умов їхнього всебічного розвитку.

Державні вимоги до рівня надання освіти та кінцеві показники сформованості компетентностей дітей дошкільного віку подано у Базовому компоненті дошкільної освіти (2021р.). Також, даний документ містить напрями мовленнєвого розвитку дошкільників, що визначають їхню мовленнєву компетентність на час випуску [5, с. 177-178]. У свою чергу, Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку зорієнтована на комплексне розв'язання питань розвитку дітей, серед яких важливе місце посідає навчання іноземних мов [42].

Одним із завдань раннього навчання є формування у ДСДВ елементарної комунікативної компетенції, мовленнєвої активності на основі засвоєння лінгвістичного матеріалу та сприяння їхньому загальному розумовому розвитку. У цьому контексті саме опанування іноземної мови кваліфікується як одна з умов підвищення якості мовленнєвої активності дітей.

З метою з'ясування сучасного стану організації розвитку іншомовного спілкування дітей у закладах дошкільної освіти (ЗДО) було здійснено аналіз навчальних планів педагогів з навчання іноземної мови дошкільників (100%), які здійснюють свою діяльність в умовах ЗДО м. Суми як гурткова діяльність, що діє при цих ЗДО.

Для аналізу сформовано критерії, що допомогли систематизувати й узагальнити отриману інформацію з навчальних планів:

- зазначення року (півріччя) навчання певної вікової категорії дітей;
- розподіл лінгвістичного матеріалу з урахуванням двох основних видів мовленнєвої діяльності дошкільників англійською мовою – аудіювання та говоріння;
- розподіл навчального матеріалу з аудіювання із відповідною диференціацією на мовний та мовленнєвий матеріал;

- розподіл лінгвістичного матеріалу, запропонованого для активного мовлення, на фонетичний, лексичний та граматичний;
- наявність чіткої тематичної диференціації мовного матеріалу, взаємозв'язок і логічна послідовність запропонованих навчальних тем;
- наведення римувань, віршів, пісень для розучування дітьми за запропонованими темами;
- урахування планом окремих навчальних занять для практичного відпрацювання лінгвістичного матеріалу.

Отриману інформацію узагальнено та наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Аналіз навчальних планів з англійської мови

Критерій	№ навчального плану				
	№1	№2	№4	№4	№5
Зазначення року (півріччя) навчання певної вікової категорії дітей	+	+	-	-	-
розподіл лінгвістичного матеріалу з урахуванням двох основних видів мовленнєвої діяльності дошкільників англійською мовою – аудіювання та говоріння	-	+	+	-	-
розподіл мовного матеріалу з аудіювання із відповідною диференціацією на активне та пасивне мовлення	-	-	-	-	-
розподіл лінгвістичного матеріалу, запропонованого для активного мовлення, на фонетичний, лексичний та граматичний	-	-	+	-	-
наявність чіткої тематичної диференціації мовного матеріалу, взаємозв'язок і логічна послідовність запропонованих навчальних тем	-	-	+	-	-
наведення запропонованих для розучування дітьми римувань, віршів, пісень за запропонованими темами	-	+	+	-	-
урахування планом окремих навчальних занять для практичного відпрацювання лінгвістичного матеріалу	-	-	-	-	+

Отже, за результатами з'ясовано, що тільки половина (50%) планів навчання дошкільників англійської мови містять зазначення півріччя та вікову категорію вихованців. Важливо, що даний аспект свідчить про факти раннього навчання дітей іноземної мови, що починається з 4-5 років, застосовуючи той самий план для дітей меншого або старшого віку. Лише 40% планів містять графи «говоріння» та «аудіювання». Інші 60% загалом не містять диференціації мовного матеріалу за видами мовленнєвої діяльності.

До недоліків також відносимо практичну відсутність розподілу лінгвістичного матеріалу, що пропонується для засвоєння дітьми, на активний і пасивний словник. Із нашого погляду, цей критерій є надзвичайно важливим, оскільки з навчального плану повинно бути зрозумілим, які саме лексико-граматичні структури діти будуть вимовляти, а які лише сприймати на слух і розуміти. Жоден із проаналізованих навчальних планів не відповідає цьому критерію.

Лише 20% планів містять лінгвістичний матеріал, запропонований для говоріння, що диференційовано за трьома аспектами (фонетика, лексика, граматика), що значно полегшує користування планом. Так само, в 20% навчальних планів спостерігається чіткий, логічний взаємозв'язок тем, їх послідовність від заняття до заняття.

Містять вірші та римування за запропонованими темами (в спеціально відведених графах) 40% планів. Інші плани (60%) мають загальний перелік відповідних римувань, що, із нашого погляду, ускладнює роботу з розвитку іншомовного спілкування ДСДВ. Зазначимо, що лише 30% проаналізованих навчальних планів передбачають окремі заняття на закріплення матеріалу, його практичне відпрацювання. Інші (70%) таких занять не передбачають.

Отже, проаналізувавши наведені навчальні плани, можемо дійти висновку, про доцільність залучення більшого арсеналу засобів, шляхів та процесів розвитку іншомовного спілкування ДСДВ.

Наступним етапом було здійснено анкетування вихователів на предмет з'ясування їхнього ставлення до проблеми навчання дошкільників англійської мови. Анкета складалася з 3 відкритих питань (див. Додаток А).

Анкета для вихователів закладів дошкільної освіти:

1. Визначте, будь ласка, своє особисте ставлення до навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови.

2. Чи вважаєте Ви за доцільне ввести вивчення англійської мови як обов'язковий предмет для навчання у закладі дошкільної освіти?

3. Хто, на Вашу думку, повинен здійснювати навчання англійської мови у закладі дошкільної освіти? Чому?

У опитуванні взяли участь 15 вихователів (100%), які працюють у ЗДО м. Суми.

Проаналізувавши результати наданих ними відповідей було з'ясовано, що 90% респондентів позитивно ставляться до навчання іноземної мови дітей старшого дошкільного віку. Відповіді підкріплювалися наступними поясненнями: «Це наразі актуально», «Це не зашкодить», «Це потрібно сучасним дітям для майбутнього навчання та професійної самореалізації». Слід зазначити, що 10% опитаних відносять навчання англійської мови до пріоритетів загальноосвітньої школи, а не ЗДО.

На запитання щодо вивчення англійської мови в ЗДО як обов'язкового предмета більшість вихователів (60%) відповіла позитивно, пояснюючи це необхідністю охоплення всіх дітей, а не окремих груп, як це часто буває при гуртковій роботі. Вихователі вбачають розв'язання цього питання через уведення англійської мови в систему занять, включаючи з прийняттям у штат закладу дошкільної освіти фахівця, який мав би відповідну освіту.

Упродовж дослідження нами було охоплено, ще одну групу стейкхолдерів, а саме батьків вихованців ЗДО (м. Суми) у кількості 28 осіб (100%).

Анкета для батьків містила 4 відкриті запитання (див. Додаток Б):

1. Хотіли б Ви, щоб Ваша дитина вивчала англійську мову?

2. У чому, на Вашу думку, полягає необхідність навчання англійської мови дітей дошкільного віку?

3. Чи вважаєте Ви за необхідне навчання англійської мови у дошкільному навчальному закладі? Чому?

4. Який, на Вашу думку, вік є оптимальним для опанування дитиною англійською мовою? Чому?

На запитання щодо необхідності навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку батьки відповідали позитивно (90%). Проте, 10% респондентів вважають, що навчання будь-якої іноземної мови в даному віці є недоцільним, позаяк в школі створено більш сприятливі умови для навчання іноземної мови дітей, ними було зазначено, що саме у школі дитина вже здатна до вивчення мов.

На запитання, чи бажають батьки, щоб їхня дитина вивчала англійську мову в закладі дошкільної освіти, переважна більшість респондентів (80%) відповіла позитивно. 5% опитуваних відповіли, що вони не проти й цілком задоволені програмою мовленнєвої підготовки дітей, запроваджуваною ЗДО. 15% респондентів не вважають цю роботу потрібною, позаяк вона займає вільний час дітей і потребує занять удома.

Відповіді на наступне запитання (про оптимальний вік дитини для оволодіння англійською мовою) показали, що 90% респондентів вважають раннє навчання англійської й загалом іноземних мов цілком доцільним, сенситивним (називається здебільшого 3-4-річний вік). 10% респондентів назвали молодший шкільний вік (7 років) найбільш оптимальним для початку навчання англійської мови позаяк дитина вже на достатньому рівні володіє рідною мовою, її нормами, що значно полегшує вивчення іноземної.

Отже, анкетування батьків дітей старшого дошкільного віку та вихователів ЗДО засвідчили позитивне ставлення та зацікавленість у навчанні ДСДВ англійської мови. Цю думку респонденти підкріплюють актуальністю знань іноземної мови для сучасного світу та загального розвитку дітей старшого дошкільного віку. Проте, виявлені прогалини у навчальних планах

педагогів дає підстави стверджувати про потребу залученні більшого арсеналу засобів розвитку іншомовного спілкування ДСДВ.

За логікою цього дослідження далі розглянемо ефективність театралізованої діяльності для навчання дітей загалом, та в освітньому процесі ДСДВ зокрема.

1.3. Упровадження театралізованої діяльності в освітній процес ЗДО

Старший дошкільний вік є періодом інтенсивного зростання й розвитку організму дитини. Відбуваються помітні якісні зміни в розвитку основних рухів дітей. У цей період емоційно забарвлена рухова діяльність стає не тільки засобом фізичного розвитку, а й способом психологічного розвантаження дітей, яких відрізняє досить висока збудливість. Формуються і вдосконалюються уміння планувати свої дії, створювати та втілювати певний задум, який, на відміну від простого наміру, включає уявлення не тільки про мету дії, але і способи її досягнення.

Діти у цьому віці продовжують програвати дії з предметами, відповідно до реальної дійсності: дитина спочатку ріже хліб і тільки потім ставить його на стіл перед ляльками, одна дитина підвозить свій екскаватор до грузовика іншого і висипає уявний пісок. У грі діти називають свої ролі, розуміють умовність прийнятих ролей. «Ти будеш лікарем, а я прийду до тебе лікувати дочку» (має на увазі ляльку). Відбувається поділ ігрових і реальних взаємин. У процесі гри ролі можуть змінюватися [1, с. 222].

У період старшого дошкільного віку однолітки стають для дитини більш бажаними партнерами по грі, ніж дорослі. У загальну гру втягується від двох до п'яти дітей, а тривалість спільних ігор становить в середньому 15-20 хв, в окремих випадках може досягати і 40-50 хв [25, с. 202]

Діти цього віку стають більш виборчими, у взаєминах і спілкуванні: у них є постійні партнери по іграх (проте час від часу можуть і змінюватись кілька разів). Проте, ДСДВ ще не відноситься до своїх однолітків як до рівного партнера по грі. Поступово ускладнюються репліки персонажів, діти орієнтуються на рольові висловлювання один одного. При вирішенні конфліктів у грі діти все частіше намагаються домовитися з партнером, пояснити свої бажання, а не наполягти на своєму.

Отже, логічним етапом розвитку виступає спільна театралізована діяльність. Першими ознаками театралізованої діяльності, наприклад, є гра в кафе сюжет будується наступним чином: одні ДСДВ виконують роль працівників кафе – кухар та офіціант, інші – відвідувачі. Після приготування різних страв, діти запрошують в кафе відвідувачів – відкривають його, відвідувачі обирають собі «смаколики», «їдять», розплачуються уявними грошми, дякують коли йдуть з кафе. Цікава для них гра «У лікарні», причому дія гри починає розвиватися не тільки в кабінеті лікаря, але і на «вулиці» і «вдома» [31, с. 152].

Не можливо оминути той факт, що суттєве значення мають також дидактичні та рухливі ігри. У цих іграх у дітей формуються пізнавальні процеси, розвивається спостережливість, уміння підкорятися правилам, складаються навички поведінки, удосконалюються основні рухи.

Необхідно підтримувати баланс між різними видами діяльності у процесі театралізації: рухливими і спокійними, дидактичними і сюжетно-рольовими. Також необхідно створювати умови, що сприяють розгортанню складних і тривалих ігрових сюжетів. Наприклад, якщо діти виявляють бажання продовжувати розпочату гру назавтра або після сну, то вихователь допомагає зберегти і розвинути ситуацію, в разі необхідності пропонує повороти один і той же сюжет кілька разів. Вихователь заохочує ДСДВ придумувати нові більш складні і тривалі в порівнянні з молодшими дошкільниками ігрові сюжети: колективно планувати і погоджувати

послідовність ігрових подій, розподіл і реалізацію ролей [50, с. 119]. Таким чином, невимушено закладаються основи театралізованої діяльності.

Важливо спонукати дітей змінювати діяльність під час театралізованої діяльності в ході реалізації сюжету відповідно до різних за ролями партнерів: міняти ігрову роль і позначати її для партнерів без жорсткої опори на рольові атрибути; стимулювати розгортання рольових діалогів. Наприклад, в грі «Гості» дитині можна запропонувати приймати на себе ролі різних персонажів, в грі «Веселе таксі» дітям по черзі пропонується бути водієм, диспетчером і пасажирами.

У процесі процесуальної гри дитини, дорослий за допомогою непрямих прийомів (запитань, пропозицій, підказок, проблемних ситуацій, використання рольових атрибутів), спонукає дитину взяти на себе яку-небудь роль і наділити нею партнера. Наприклад, дівчинка годує або одягає ляльку. Вихователь може запитати: «Are you mom? What is your daughter's name?» Або від імені ляльки звернутися до мами: «Mom, I want to drink juice» тощо [52, с. 27].

Вихователь допомагає розширити діапазон ігрових дій в рамках обраного дитиною сюжету і вибудовувати їх в логічній послідовності. Наприклад, спочатку приготувати їжу, потім нагодувати ляльку, потім відправитися з нею на прогулянку тощо.

Вихователі й батьки мають можливість стимулювати ДСДВ до розширення репертуару ігрових сюжетів, гармонійно включаючись в гру або пропонуючи для розігрування сюжет прочитаної казки, побаченої цікавої події [72, с. 112], вихователь розвиває інтерес в них до театралізованої діяльності.

Для якісної театралізованої діяльності слід дотримуватися певних правил її організації, що сприяє всебічному розвитку ДСДВ. Визначимо основні з них:

- розвиток спілкування дітей один з одним. Наприклад, використання таких вправ з театралізованої діяльності як: «подарунки», «лови, лови», «спектакль іграшок» тощо;
- розвиток довільної поведінки. Тут доречним буде використати такі вправи як «кудлатий пес», «хто раніше дійде до прапорця» тощо;
- інтелектуальний розвиток: сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, уяви. Ефективним буде використання групових ігрових вправ: «відгадай, що в мішечку», «пірамідки», «раз, два, три-говори» та індивідуальних: лото, мозаїка, розрізні картинки тощо [70, с. 142].

Важливо створювати атмосферу життєрадісності і захопленості театралізованою діяльністю: не створювати жорстких обмежень чи регламентів, уникати відтворення трафаретних і одноманітних сюжетів і дій. Отже, можемо прослідкувати певну еволюцію від гри до театральної діяльності. Педагоги уважно і тактовно спостерігають за вільною грою дітей дошкільного віку, включаючись в неї, у міру необхідності, як рівноправний партнер; граючи з дітьми, дорослі творчо включаються в гру перетворюючи її у театралізовану діяльність, заражаючи дітей своїм інтересом, яскравими емоціями, використовуючи виразні рухи, міміку, інтонувати промову.

Театралізовану діяльність в дошкільному віці можна розділити на дві основні групи: ігри-драматизації, де ДСДВ сама виконує роль та режисерські ігри, де роль виконують іграшки, а дитина керує процесом [73, с. 162]. Їх основні складові зображені на рис. 1.1.

Проаналізувавши проілюстровані групи реалізації театралізованої діяльності в ЗДО, можемо зазначити, що вони є умовою для: розвитку комунікативного досвіду; формування вміння зрозуміти свого партнера, спираючись не тільки на вербальні висловлювання, а й емоційність і виразність; набуття вміння виказувати своє ставлення до ситуації. Формування виразних засобів для передачі образу героя передбачає вироблення навичку виразного мовлення, накопичення рухового досвіду в передачі різних за характером образів, а також формування почуттів партнера,

тобто вміння діяти спільно з іншими дітьми. За допомогою театралізованої діяльності ДСДВ можуть передавати свої почуття і емоції не тільки в звичайній розмові, а й публічно [17].

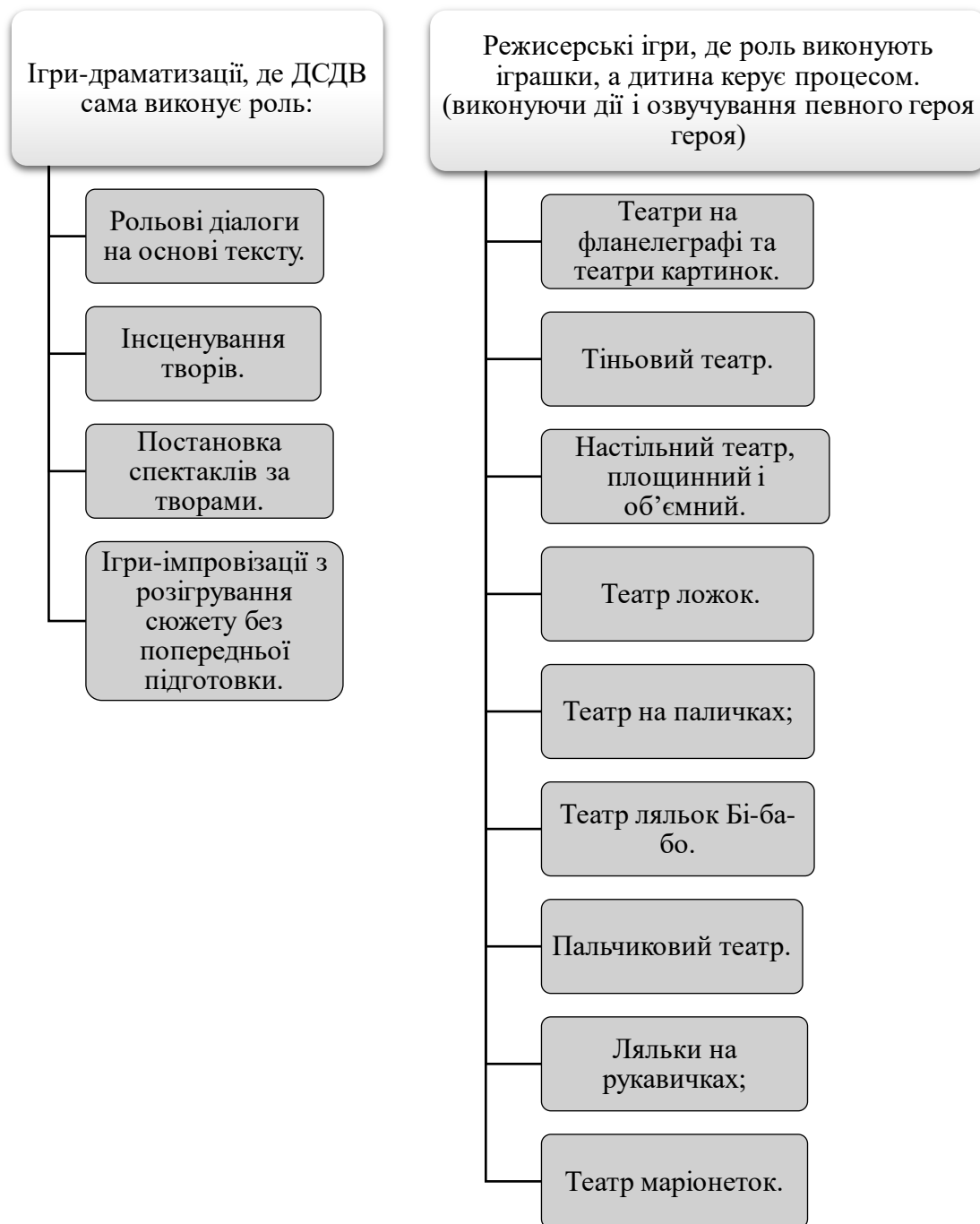

Рис. 1.1 Реалізації театралізованої діяльності в дошкільному віці

Також варто враховувати психологічну комфортність при реалізації театралізованої діяльності з ДСДВ, що включає:

- зняття по можливості всіх стресових чинників;
- розкутість, стимулюючи розвиток творчої активності;
- розвиток реальних мотивів (гра і навчання проходять не з примусу, а радісно, так як театралізована діяльність захоплює ДСДВ);
- переважання внутрішніх, особистісних мотивів над зовнішніми, ситуативними, що виходять із авторитету дорослого (вихователя);
- включення у внутрішні мотиви мотивації успішності [59, с. 43].

Зважаючи на те, що особливістю іншомовної лексики ДСДВ є недостатня організація та реалізація шляхів її навчання, що свідчить про те, що діти при описі картинки, ситуації чи діалогового мовлення, використовують одні і ті ж іноземні слова, спілкування ДСДВ носить епізодичний характер. Навіть якщо ведеться робота у малих групах серед двох ДСДВ, їхні дії в більшості випадків є неузгодженими.

Театралізована діяльність у загальному мовленнєвому розвитку впливає на корекцію комунікативних навичок ДСДВ, допомагає знизити рівень невротизації, знімає психічне і фізичне напруження, покращує загальний стан дитини. Дошкільник формує свою індивідуальність, набуває навиків: іншомовного спілкування з партнерами, елементарної акторської майстерності. Також допомагає позбутися сором'язливості, страху, набуває товариськості, відкритості, відповідальності перед колективом. Позитивним аспектом є те, що театралізована діяльність розвиває емоційну сферу, змушує співчувати героям, співпереживати подіям.

Підсумовуюче все вищезазначене, можемо дійти висновку, що одним з ефективних способів впливу на ДСДВ є театралізована діяльність. Застосування театралізованої діяльності в розвиваючому освітньому процесі навчання іноземної мови ДСДВ дозволить активізувати та вдосконалювати їхній словниковий запас, граматичний лад мови, розвиток комунікативного досвіду. Використання на заняттях з навчання іноземної мови театралізованої діяльності сприятиме розвитку іноземного мовлення у дітей, набуття ними комунікативного досвіду та подальшої соціалізації. Для підтвердження

власних умовиводів, наступним кроком буде розробка теоретичних засад моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності.

1.4. Теоретичні засади моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності

На основі аналізу наукової літератури (А. Медик [54], В. Цесар, Н. Маліновська [68] та ін.) охарактеризуємо складові моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності. Перш за все визначимо, що, у межах дослідження, вміщає в себе поняття «модель». «Модель - це подумки уявлена або матеріально реалізована система, яка, відбиваючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна його заміщати так, що її вивчення дасть нам нову інформацію про цей об'єкт» [10а, с. 19]. Основне завдання педагогічної моделі надати загальне уявлення про форму, розташування та кількість найбільш важливих частин будь-якої системи, а також взаємних зв'язків між ними.

Відповідно до здійсненого теоретичного аналізу, складниками моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності були визначені: цілі, зміст, форми, що добираються відповідно до принципів навчання іноземної мови, комплексна оцінка та предметно-розвивальне середовище. Також неможливо оминати необхідність проведення комплексної педагогічної оцінки даного педагогічного процесу.

Вибір цілі, змісту та форм театралізованої діяльності, за яким педагог буде навчати дітей старшого дошкільного віку англійської мови, як було зазначено вище має відбуватися відповідно до певних принципів. Ними у межах даної моделі визначені: принцип пізнавальної цінності, принцип частотності, принцип системності, принцип тематичної спрямованості,

принцип сконцентрованості, принцип синтагматичної і парадигматичної обумовленості.

Деталізуємо їх згідно з проблематикою дослідження. Принцип пізнавальної цінності передбачає необхідність урахувати при виборі мовного і мовленнєвого змісту вікові особливості ДСДВ та їх рівень пізнавальної активності. Мовна частина має складатися зі слів з різних частин мови, що можуть бути зрозумілі ДСДВ. Мовленнєвий аспект - з тих граматичних оборотів, що є основоположними для усвідомлення емоцій мовця.

Відповідно до принципу частотності педагог має акцентувати увагу на відборі англomовного матеріалу, відповідно до вікових особливостей ДСДВ, що включає: свята, традиції, звичаї народу; пісні, танці, поезію, розповіді, казки, ігри дітей країни, що вивчається; прислів'я, приказки, римування, скоромовки тощо.

З урахуванням принципу парадигматичності та синтагматичності, зміст навчання англійської мови добирається на категоріальній основі. Це дозволяє вихователю раціонально витратити час на заняттях і з користю реалізовувати визначену програму за обраним навчальним планом на заняттях.

Наступний принцип, концентрованості, обумовлює системне повторення вивчених тем, але з їх постійним розширенням, засвоєння нових граматичних конструкцій і лексичних одиниць збільшує розвиток комунікативного досвіду у ДСДВ.

Поряд з цим принцип тематичної спрямованості, передбачає врахування рівня мовних узагальнень ДСДВ. На практиці тему, що вивчатимуть на занятті обирає педагог. Тема, у свою чергу, визначає комунікативну ситуацію і предмет заняття. Педагогу необхідно планувати заняття таким чином, щоб був врахований і новий матеріал і попередньо вивчений.

Завершує перелік добору принципів, принцип системності, що є основним при вивченні будь-якої мови, оскільки він акцентується на когнітивних здібностях ДСДВ, систематизація здійснюється в двох напрямках:

вертикально (для вікових груп від 2 до 7 років) і горизонтально (для кожної вікової дошкільної групи).

На основі виділених принципів необхідно визначати цілі та зміст навчання іноземної мови ДСДВ відповідно до тематики визначеної навчальним планом (див. Додаток В). Зазначимо, що цілі також мають ураховувати рівень розвитку та наявну базу у дітей старшого дошкільного віку. Щоб виявити рівень зазначених показників, ми пропонуємо, провести комплексну педагогічну діагностику. До її складу мають бути доєднані такі показники як: виявлення освітніх потреб ДСДВ, що має включати рівень сформованості іншомовної компетентності; виявлення актуальних видів діяльності; виявлення рівня сформованості структурних компонентів іншомовної діяльності (знання, уміння, досвід діяльності) у ДСДВ; вивчення стану освітнього середовища.

Отже, постановка цілей відповідно до результатів початкової педагогічної діагностики і можливостей розвитку іншомовного спілкування ДСДВ передбачає формування у ДСДВ знань, умінь і досвіду діяльності іншомовного спілкування відповідно до рівня їхнього розвитку у процесі театралізованої діяльності.

Щодо наступного компоненту - змісту моделі, то він передбачає добір дидактичного матеріалу відповідно до навчального плану та результатів діагностики, спрямованого на розвиток іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку та сприятливого для використання у процесі театралізованої діяльності.

У свою чергу, змістовне наповнення компоненту форми діяльності ДСДВ передбачає добір засобів театралізованої діяльності з урахуванням їхніх освітніх потреб і стану освітнього середовища.

Також обов'язковими компонентами моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ в процесі театралізованої діяльності є комплексна оцінка рівня сформованості іншомовного спілкування ДСДВ та корекція освітнього процесу відповідно до отриманих результатів.

Схематичне зображення моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності представлено на рис. 1.2, слід зазначити, що вигляд модель має суто технічний, оскільки представлена послідовність видів діяльності педагога може варіюватися в залежності від конкретної навчальної ситуації. Наприклад, відбір змісту навчального матеріалу і вибір форм та засобів розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності можуть відбуватися паралельно.

У продовж розробки моделі нами було зроблено припущення, що застосування театралізованої діяльності з метою розвитку іншомовного спілкування ДСДВ буде реалізовано успішно, якщо дотримуватися наступних педагогічних умов:

1. включення ДСДВ в різні види театралізованої діяльності, спрямовані на навчання англійської мови;
2. моделювання діалогічного спілкування дорослого з дітьми, що забезпечить індивідуальні досягнення ДСДВ при їхньому навчанні англійської мови.
3. використання розвиваючого методичного матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу.

Розглянемо більш детально педагогічні умови з теоретичної точки зору орієнтовані на тематику цього дослідження.

Перша педагогічна умова – *включення ДСДВ в театралізовану діяльність, спрямовану на навчання англійської мови.*

ДСДВ під час навчання необхідна постійна зміна діяльності. Протягом заняття дитина часто відволікається, не тому, що їй не цікаво, просто у цьому віці дітям притаманна швидка втомлюваність від одноманітності. Кращий метод розрядки – це фізичні вправи, безпосередньо пов'язані з англійською мовою, для розслаблення. Це може бути віршик або просто виконання команд. Заняття не повинно тривати більш ніж 30 хвилин [64, с. 282].

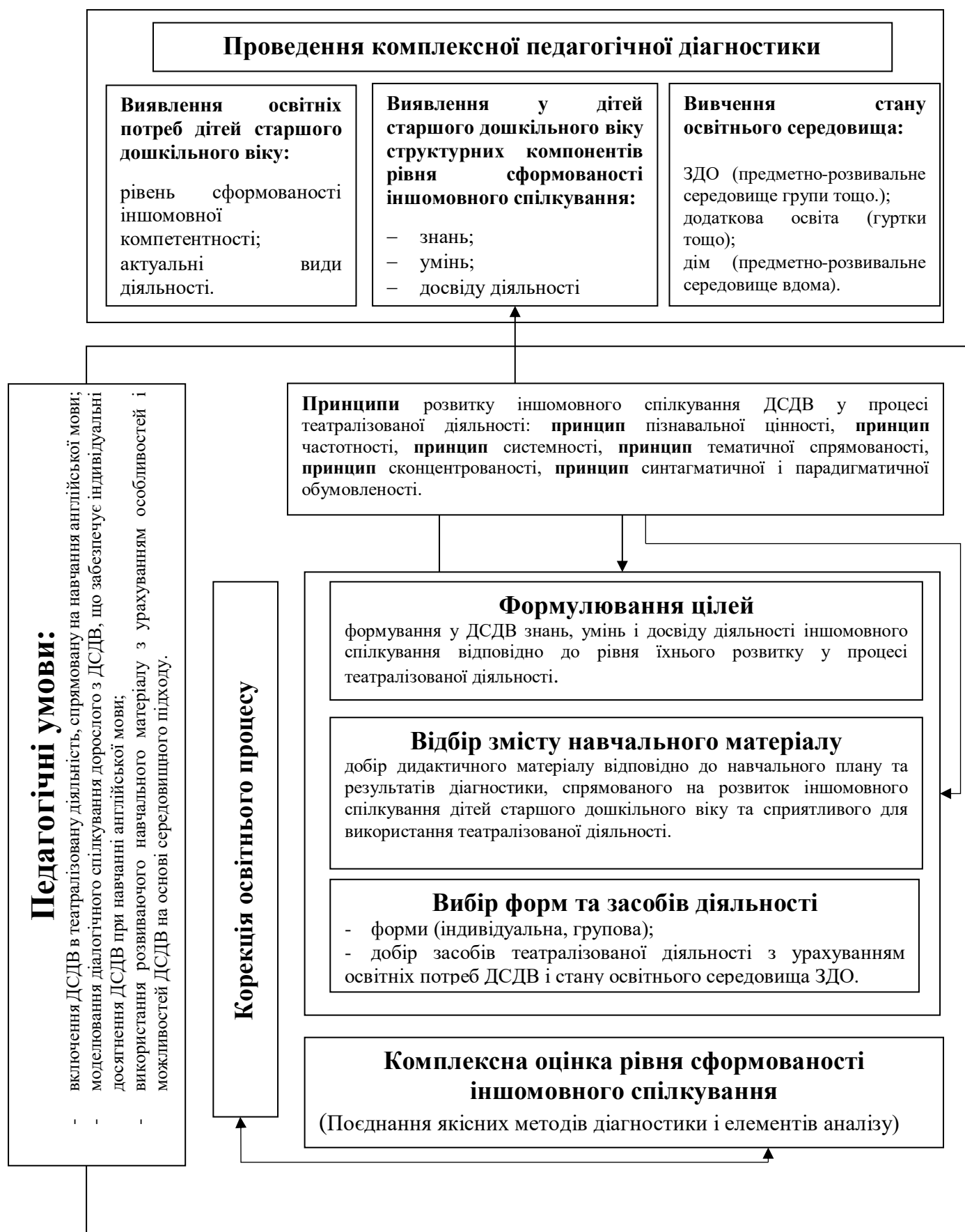

Рис. 1.2. Модель розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності

Під час гри, а так само при виконанні різних творчих завдань ДСДВ може навчитися показувати своє власне – Я. Діти сприймають вивчення англійської мови вже як засіб спілкування. Залучення театральної діяльності у цьому випадку відіграє вирішальну роль, так як саме завдяки йому дитина показує оточуючим ставлення до навколишньої дійсності, і так само до подій, предметів і явищ.

Найважливішою функцією є те, що ця діяльність допоможе розвинути у ДСДВ уяву і творчий потенціал, так як театральне мистецтво інтегрує пам'ять у всіх її аспектах. Театралізована діяльність є однією з умов позитивного настрою дітей на занятті. Позитивне емоційне налаштування безпосередньо впливає на ефективність занять, на засвоєння матеріалу нових лексичних одиниць, граматичних структур і фраз, що можна використовувати в діалозі.

Рухлива діяльність під час театралізованої полягає в тому, що на заняттях проводяться динамічні паузи, пальчикові ігри, рухливі ігри, ігри з елементами спорту. Це дозволяє ДСДВ освоювати матеріал легше [70, с. 142].

Гра-драматизація є провідним видом діяльності у театралізації з ДСДВ, тому приділяється особлива увага при її підборі для занять цього виду ігор. На заняттях англійської мови педагог може використовувати: сюжетно-рольові ігри, режисерські ігри (з іграшками-персонажами, предметами-заступниками), ігри з використанням предметів тощо.

Ігри-драматизації можуть застосовуватися при впровадженні та закріпленні словника, зразків іноземного мовлення, для закріплення умінь і навичок комунікації. Безпосередньо дана ігрова діяльність формує обставини для невимушеного спілкування дошкільнят. З урахуванням психолого-педагогічних властивостей ДСДВ використовуються наступні види ігор театралізованої діяльності: гра з ляльками; рухливі і спокійні ігри-драматизації; креативні гри; гра «Казка»; гра «Живі історії» [7, с.12].

Театралізована діяльність вважається засобом конструювання ситуації спілкування. Застосування навчально-мовних ігрових ситуацій відповідає

віковим особливостям ДСДВ і використовується для їхньої комунікації. Під час театралізованої діяльності вихователь має застосовувати навчально-мовні ігри, що активізують говоріння в залежності від правил гри. Виділяють такі види навчально-мовних ігор: фонетичні; з алфавітом; орфографічні; лексичні; граматичні; для навчання читання; для навчання аудіювання; для навчання монологічного мовлення; для навчання діалогічного мовлення тощо [37, с. 30].

Під продуктивною діяльністю розуміється будь-яка діяльність під керівництвом будь-якого дорослого, результатом якої є продукт. Це розвиває в ДСДВ його творче начало, а так само сприяє залученню їх до образотворчої діяльності. Подібні види діяльності допомагають розвивати у дітей координацію, мислення, вчать аналізувати, синтезувати і порівнювати інформацію.

Під час театралізації вихователь залучає й продуктивну діяльність, що сприяє вдосконаленню мовлення дошкільників, формуванню моральних якостей особистості; таких як самостійність, ініціатива, допитливість, організованість і відповідальність при виконанні завдання. Формування уявлень про предмети вимагає засвоєння знань про їхні властивості та якості, форми, кольори, величини, положення в просторі.

На заняттях з театралізованої діяльності при навчанні англійської мови педагог може використовувати такі види продуктивної діяльності як малювання, творча продуктивна діяльність на розвиток уяви і фантазії, організація і оформлення виставок, тематична проектна діяльність. У процесі продуктивної діяльності поєднується розумова і фізична активність, а це викликає інтерес у ДСДВ до вивчення англійської мови, знімає перенапруження і страх невдачі [61, с. 60].

Музично-мистецька діяльність через різні види музики по особливому впливає на розвиток ДСДВ в цілому. Доведено, що на театралізованих заняттях, що супроводжуються музикою:

- відбувається зниження емоційно-психічної напруги;
- формується моторика і зміцнюється фізичне здоров'я;

- розвивається артикуляційний апарат, слух і координація (якщо застосовуються ручні жести);
- розвиваються співочі та мовленнєві навички – звукоформування, дихання, дикція, чистота і виразність інтонування;
- розвивається пам'ять, увага і музичні здібності;
- розвиваються творчі здібності і фантазія ДСДВ [46, с. 186].

Отже, залучення різних форм роботи під час театралізованої діяльності допомагають ДСДВ зосередитись на розумінні необхідного матеріалу.

Друга педагогічна умова – моделювання діалогічного спілкування дорослого з ДСДВ, що забезпечує індивідуальні досягнення ДСДВ при навчанні англійської мови.

ДСДВ легше вивчати іноземну мову під час спілкування з дорослими, однолітками чи героями казок. Слід зазначити, що під моделюванням діалогічного спілкування, ми будемо розуміти цілеспрямоване створення ситуацій взаємодії дорослого з дітьми, з метою їхнього навчання англійської мови.

Процес спілкування має будуватися таким чином, щоб інформація була доступною і цікавою ДСДВ. Наприклад, захоплююча історія улюблених казкових героїв. Це можна використовувати під час аудіювання та заучування лексичних одиниць, і так само говоріння [47, с. 63].

Необхідно створити у ДСДВ позитивну психологічну установку на іншомовне мовлення. Способом створення цього служить – театралізована діяльність.

Навчаючи ДСДВ звуків англійської мови педагогу варто врахувати той факт, що потрібно пояснювати їх від простих до складних. Роботу з кожним звуком варто будувати в три етапи: а) пред'явлення звуку з докладним описом дій язика, роботи органів задіяних у мовленні; б) закріплення, відпрацювання звуку, в процесі якого говорять про роботу органів мовлення, відповідаючи на запитання вихователя; в) повторення, коли відтворюється тільки сам звук і коментується ігрова ситуація, але про роботу органів вимови не кажуть.

Мотивація на успіх є визначальним моментом у спілкуванні дітей з педагогом. ДСДВ радіють, якщо педагог не тільки зацікавлений тим, що відбувається у повсякденному житті дитини й беруть участь в ньому. Ще одним елементом мотивації є педагогічна оцінка. Педагогічна оцінка – це взаємодія між педагогом і вихованцем. Вона може бути висловлена на відповідь дитини на занятті, допомогу своєму товаришеві, участь в заходах тощо. Кожна оцінка має величезне значення для дошкільника, так як кожен потребує позитивної реакції оточуючих на виконання ним тієї чи іншої задачі [66, с. 142].

Позитивна оцінка є мотивацією на будь-яку діяльність, на поведінку ДСДВ і досягнення нових цілей.

Спілкування має бути невимушеним та вільним. Необхідно приділяти увагу навичкам грамотного і правильного спілкування, допомагати ДСДВ розуміти й приймати норми та правила етикету й поведінки в будь-яких життєвих ситуаціях.

Підсумовуючи все вищезазначене, відповідно до другої педагогічної умови можемо зазначити, що моделюючи діалогічне спілкування дорослого з дітьми, необхідно враховувати особливості і можливості ДСДВ. Це дозволить забезпечити індивідуальний мовленнєвий прогрес.

Третя педагогічна умова – *використання розвиваючого навчального матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу.*

Дитяча діяльність не може бути повноцінною на чисто вербальному рівні (до вербальних засобів спілкування відносяться мова і голос), поза предметного середовища, в іншому випадку у ДСДВ зникне прагнення пізнавати і вчитися чомусь новому.

Предметно-розвиваюче середовище можна описати як систему матеріальних об'єктів діяльності ДСДВ. У предметному просторі головними розвивальними факторами виступають реальні предмети довкілля.

Середовище є основним засобом розвитку особистості ДСДВ і джерелом її знань і соціального досвіду [59, с. 42].

Завдання педагогів полягає в тому, щоб створити предметно просторове розвиваюче середовище, що дозволить ДСДВ через театралізовану діяльність проявити свої творчі здібності, пізнати способи образного відтворення навколишнього світу, реалізувати пізнавально-естетичні та культурно-комунікативні потреби у вільному виборі. Моделювання предметного середовища створює умови для взаємодії, співробітництва ДСДВ і дорослих.

Можемо дійти висновку, що важливим завданням є розуміння особливостей розвиваючого середовища, що впливає на всебічний розвиток ДСДВ. При побудові предметно-розвиваючого середовища необхідно розуміти його функції і враховувати наступні принципи: інтеграції з іншими освітніми галузями в ЗДО, вікової доцільності, принцип диференціації навчання і розвитку дитини, наочності тощо.

У контексті цієї умови окреслимо функції предметно-розвиваючого середовища: організуюча (як предмети розташовані, у якому порядку, для якої мети); виховна (виховання ставлення один до одного педагога й дитини, дитини та дитини, дитини та матеріалу, що використовується на занятті або на уроці); розвиваюча (які психічні й пізнавальні процеси задіяні на занятті, та як вони розвиваються при роботі дитини з матеріалами) [67, с. 151].

Отже, предметно-розвиваюче середовище, в якому буде реалізовуватися модель розвитку іншомовного спілкування ДСДВ через театралізовану діяльність має складатися з чотирьох компонентів, що сприяють засвоєнню матеріалу ДСДВ (див. рис.1.3).

Предметно-просторовий компонент предметно-розвиваючого середовища – включає об'єкти, меблі, приміщення, зовнішнє середовище. Кожен предмет, що знаходиться в місці проведення занять, бере участь у створенні розвиваючого середовища й допомагає ДСДВ відтворювати діалоги й монологи, полегшуючи процес навчання, процес запам'ятовування матеріалу та його засвоєння.

Рис. 1.3 Компоненти предметно-розвиваючого середовища

Приміщення, призначене для проведення занять з вивчення іноземної мови повинно включати в себе: дитячі книжки, мовою, що вивчається; карту світу; ляльок, що одягнені в національні костюми тощо. Крім цього варто використовувати різні дидактичні матеріали, такі як тематичні картки; іграшки; дидактичні ігри; будівельні кубики; фігурки тварин і птахів; пазли; рамки-вкладиші; фрази, що ДСДВ чує на заняттях, в супроводі з ілюстраціями; алфавіт тощо.

Соціальний компонент складається з різних форм взаємодії (педагог і дитини, дитина і дитина). Період дошкільного дитинства є часом, коли діти засвоюють поведінку в суспільстві, правила етикету, тому педагогу слід організовувати заняття так, щоб цей аспект був врахований і ДСДВ показувала себе як самостійна особистість. Отже, має бути організовано спілкування з однолітками і з педагогами. Бути соціально значущим у житті дуже важливо для кожної людини, адже це одна з найважливіших умов для того, щоб наше життя було успішним. Уміння спілкуватися дозволяє людині знайти своє покликання, а вміння спілкуватися на різних мовах розширює горизонти в цьому аспекті.

Технологічний компонент включає в себе програму з навчання ДСДВ англійської мови: методи, форми і засоби навчання. Основа освітнього

процесу складається з навчальної ситуації. Для визначення майбутнього досліджуваного матеріалу, педагогу слід врахувати тему заняття, ступінь засвоєння лексичних одиниць і граматичних конструкцій, а так само не варто забувати про потреби ДСДВ. Деякий матеріал можна використовувати в режимних моментах, працюючи з ним цілий рік або/та поєднуючи його як з іншими темами, так і повторюючи вивчені.

Ігри, пісеньки, народні вірші допомагають створити сприятливу атмосферу й відтворити частинку іншомовного світу на занятті. Так само вони здійснюють позитивний вплив на емоційний фон ДСДВ, що робить заняття ефективніше, цікавіше і полегшують процес запам'ятовування визначеного як необхідний обсяг матеріалу.

Для роботи з ДСДВ необхідно використовувати технічні засоби. Використання ІКТ технологій на заняттях з іноземної мови вносять елемент зацікавленості, допомагають концентрувати увагу ДСДВ, забезпечують різноманітність в процесі освоєння мови.

Розвиваючий компонент включає завдання і вправи, при виконанні яких ДСДВ засвоюють англійську лексику, слухають її і намагаються відтворити. Вони спрямовані на розвиток фонематичного слуху, зорової та слухової пам'яті, дрібної моторики рук, дотику, нюху, уваги, мислення.

Створювати предметно-розвиваюче середовище можна двома способами:

1. Створюється безпосередньо педагогом (особливо на початковому етапі навчання, коли педагог пропонує ДСДВ вже готовий матеріал).
2. Створюються у співпраці з ДСДВ (творчі роботи дітей, що можна використовувати в якості наочного матеріалу). Спільна участь і діяльність педагога і дітей розширює їх взаємодію як в освітньому процесі, так і в соціальних відносинах [8, с. 7].

Отже, розроблена модель розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності, педагогічні умови та відповідне предметно-розвивальне середовище її реалізації сприяють успішному

засвоєнню ДСДВ англійської мови: діти, контактуючи з дорослими (педагоги, вихователі, батьки) відчують свою значущість, а це мотивує їх до вивчення англійської мови; ДСДВ вчаться за допомогою оточуючого їх світу і спілкування (так як дітям в дошкільному віці потрібна постійна зміна діяльності, приблизно кожен 7 хвилин, то на заняттях з театралізованої діяльності мають залучатися й інші види діяльності, що повинні бути підібрані так, щоб ДСДВ була зацікавленою протягом певного часу; вивчення англійської мови у процесі театралізованої діяльності сприяє всебічному розвитку дітей, вчить їх комунікації один з одним і з навколишнім світом.

Висновки до розділу 1

Теоретичне обґрунтування проблеми розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності дало підстави дійти наступних висновків. Порівняльно-зіставний аналіз сутності ключових дефініцій дозволив розглянути розвиток іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності як послідовність дій з оволодіння ДСДВ необхідними базовими для дошкільника знаннями з метою реалізації іноземного спілкування; розвиток сукупності особистісних якостей та здібностей для іншомовного спілкування у повсякденному житті. Було визначено сучасний стан організації розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти через аналіз навчальних планів педагогів з навчання іноземної мови дошкільників (100%), які здійснюють свою діяльність в умовах ЗДО м. Суми як гурткова діяльність, що діє при цих ЗДО.

Проаналізувавши наведені навчальні плани, можемо дійти висновку, про доцільність залучення більшого арсеналу засобів, шляхів та процесів розвитку іншомовного спілкування ДСДВ.

Наступним етапом було здійснено анкетування вихователів та батьків вихованців ЗДО на предмет з'ясування їхнього ставлення до проблеми навчання дошкільників англійської мови.

Анкетування вихователів та батьків ДСДВ засвідчили здебільшого позитивне ставлення та зацікавленість у навчанні ДСДВ англійської мови. Дану думку респонденти підкріплюють актуальністю знань іноземної мови для сучасного світу та загального розвитку ДСДВ. Проте, аналіз прогалин у навчальних планах педагогів дає підстави стверджувати про потребу залучення більшого арсеналу засобів розвитку іншомовного спілкування ДСДВ.

Теоретично обґрунтовано, що театралізована діяльність упровадження в процесі мовленнєвого розвитку впливає на формування комунікативних навичок ДСДВ, допомагає знизити рівень її невротизації, знімає психічне і фізичне напруження, покращує загальний стан дитини. ДСДВ набуває навичок іншомовного спілкування з партнерами, елементарної акторської майстерності, допомагає позбутися від сором'язливості, страху перед колективом. Застосування театралізації в процесі навчання іноземної мови дошкільників дозволяє активізувати та вдосконалювати їхній словниковий запас, граматичний лад мови, розвиток комунікативного досвіду. У процесі здійснення теоретичного дослідження доведено, що використання на заняттях з навчання іноземної мови театралізованої діяльності у ЗДО сприяє розвитку іноземного мовлення у дітей, набуття ними комунікативного досвіду та подальшої соціалізації.

Здійснено теоретичний аналіз на основі якого обґрунтовано і розроблена модель розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності, що складається з таких компонентів: принципи, цілі, зміст, форми театралізованої діяльності, комплексна оцінка рівня сформованості

іншомовного спілкування, корекція освітнього процесу, комплексна педагогічна діагностика; педагогічні умови (включення ДСДВ в театралізовану діяльність, спрямовану на навчання англійської мови; моделювання діалогічного спілкування дорослого з ДСДВ, що забезпечує індивідуальні досягнення дошкільнят при навчанні англійської мови; використання розвиваючого навчального матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу) та компоненти предметно-розвиваючого середовища. Отже, вивчення іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності сприяє всебічному розвитку дітей, вчить їх комунікації один з одним і з навколишнім світом.

Наступним етапом нашого дослідження є експериментальна перевірка ефективності моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Критеріально-рівневе оцінювання розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку

Мета даного етапу дослідження полягала у виявленні вихідного рівня знань англійської мови у ДСДВ в умовах закладу дошкільної освіти.

У дослідженні щодо визначення ефективності моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності взяли участь 28 дітей старшого дошкільного віку ЗДО № 1 м. Суми. Вік досліджуваних 5-6 років. Діти даної вибірки займаються англійською мовою під час гурткових занять у ЗДО.

Дослідна робота проводилась в природних умовах, не порушувалась логіка та перебіг освітнього процесу ЗДО. Загальна організація й наукове дослідження здійснювались відповідно до вимог, що висуваються до експериментальної роботи: обґрунтовано критерії, показники та рівні досліджуваного поняття; обґрунтовано вибірку досліджуваних; визначено діагностичний інструментарій експериментального дослідження; визначено строки проведення експериментальної роботи; зафіксовано динаміку доцільності застосування моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в процесі театралізованої діяльності.

Під час дослідження використовувались наступні методи дослідження:

- аналіз нормативно-правових документів у галузі освіти, наукової, навчально-методичної літератури для порівняння та зіставлення різних

поглядів на досліджувану проблему, визначення поняттєвого апарату; синтез та узагальнення матеріалу, його систематизація для теоретико-методологічне обґрунтування значущості елементів ефективності моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності; систематизація та узагальнення перспективного педагогічного досвіду для проведення діагностики;

- педагогічне спостереження для додаткової перевірки даних, збір фактичного матеріалу в процесі дослідження;
- опитування (анкетування) із метою визначення вихідного рівня розвитку ДСДВ ;
- статистичні методи математичної обробки результатів експериментальної роботи для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Для визначення початкового рівня сформованості знань з англійської мови у ДСДВ використано такі критерії: а) говоріння; б) аудіювання; в) лексика. Охарактеризуємо їх детальніше нижче.

Відповідно до критерію «говоріння» ДСДВ мають сформувати уміння правильно вживати словосполучення / речення англійською мовою в монологічному та діалогічному мовленні.

Щодо критерію «аудіювання», то ДСДВ мають виявляти розуміння на слух окремих простих слів і простих фраз у повільному промовлянні відповідно до ситуацій повсякденного спілкування.

Критерій «лексика», у свою чергу, передбачає використання ДСДВ мовленнєвих лексичних одиниць зі знайомих (вивчених) тем.

На підставі критеріїв були визначені рівні знань англійської мови у дітей старшого дошкільного віку за методом експертних оцінок. Нами були введені кількісні показники для кожного критерію:

Низький рівень – 1 бал. ДСДВ не проявляє інтересу, не виконує завдання або виконує невірно.

Середній рівень – 2 бали. ДСДВ дає не точну відповідь, або має потребу в невеликій підказці, розуміє про що йдеться але може не пригадати потрібне слово.

Високий рівень – 3 бали. ДСДВ дає правильну відповідь, якщо не виникло труднощів із питанням і відповіддю.

За підсумком діагностики виставлялися бали за кожним критерієм (аудіювання, говоріння і лексика), потім вони підсумовувалися для отримання нами кінцевого результату, за яким робили висновок про наявний у ДСДВ рівень знань англійської мови. Загальна характеристика за кожним рівнем відповідно до визначених критеріїв наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Рівні відповідно до визначених критеріїв діагностики

Рівні	Характеристика рівнів
Високий (23-27 балів)	Говоріння: вміння дітей правильно вживати у своєму мовленні словосполучення і речення англійською мовою в монологічному та діалогічному спілкуванні. Аудіювання: розуміння на слух окремих простих слів і простих фраз у повільному й чіткому озвученні фраз у ситуаціях повсякденного спілкування. Лексика: використання дітьми в мовленні лексичних одиниць з пройдених тем.
Середній (16-22 бала)	Говоріння: відповідь надається з підказками вихователя. Аудіювання: дитина не розуміє прослуханого без підказки вихователя. Лексика: відповідь надається ДСДВ лише з підказками вихователя.
Низький (9-15 балів)	Говоріння: ДСДВ не проявляє інтерес.

	<p>Аудіювання: відповідь не містить правильної відповіді, дитина не проявляє інтерес.</p> <p>Лексика: відповідь не містить правильну відповідь, дитина не проявляє інтерес.</p>
--	---

Для виявлення рівня знань, що англійської мови у ДСДВ відповідно до визначених критеріїв та показників використовували діагностичні завдання.

Надамо діагностичні завдання відповідно до критерію «говоріння»:

Завдання 1: Привітати дитину англійською мовою, зважаючи на час доби (ранок, день) «Good morning!», «Good afternoon!», уточнити, чи відомо йому (їй), як прийнято прощатися англійською мовою.

Завдання 2: Задати питання «What's your name?» (Як тебе звати?), «How old are you?» (Скільки тобі років?)

Завдання 3: Запропонувати дитині ілюстрацію, на якій зображені різного кольору повітряні кульки, і запропонувати порахувати їх, назвати їхні кольори.

Завдання 4: Запропонувати дитині картинку, на якій зображені різної величини предмети, і назвати великі, а потім маленькі предмети.

Діагностичними завданнями для критерію «аудіювання» були визначені нижче наведені завдання.

Завдання 1: Запропонувати пограти в гру «Interpreter», де дитині належить виступити в ролі перекладача. Вчитель вимовляє почуту фразу рідною мовою, ДСДВ іноземною:

«Hello!» - Привіт

«This is an elephant» - це слон

«Touch your nose» - доторкнися до носа

«Clap your hands» - хлопну в долоні

«My mother is a doctor» - моя мама доктор

«A bird can fly» - птах вміє літати

«Father can run» - мій тато вміє бігати

«My brother can jump» - мій брат вміє стрибати.

Завдання 2: Запропонувати дитині подивитися на картинки з тваринами, потім вказати кілька тварин, які педагоги називає англійською мовою.

Завдання 3: Дидактична гра «Мішок загадок»:

1. Назвіть фрукт, який починається на літеру «Я». Він білий всередині, а зовні буває червоним, жовтим або зеленим. Він росте на високому дереві. Діти його люблять.

Відповідь: APPLE – яблуко

2. Назвіть довгий, тонкий фрукт на літеру «Б».

Він жовтий зовні і білий, м'який всередині. Мавпочки їх дуже люблять.

Відповідь: BANANA – банан

3. Назвіть помаранчевий фрукт, який росте на дереві. Його можна вичавити, і отримати сік.

Відповідь: ORANGE

4. Назвіть червоний соковитий овоч, який ми їмо в салаті або робимо з нього кетчуп. Деякі думають, що це овоч, але це не так.

Відповідь: TOMATO – помідор

5. У мене немає крил, але я вмію літати. У мене немає очей, але я можу плакати! Що я?

Відповідь: a cloud – хмара.

Критерій «лексика» було перевірено через використання ДСДВ у мовленні лексичних одиниць з пройдених тем.

Завдання 1: Запропонувати дитині, пограти в дидактичну гру «Знайди предмет в кімнаті певного кольору»

Завдання 2: Запропонувати дитині набір картинок «Animals», і пограти в дидактичну гру «Who is missing?» (Хто зник?) (Dog, cat, frog, rabbit, dragonfly, butterfly, kangaroo, parrot, monkey, donkey, cockcrow, chicken, hen) тощо обираються 5 тварин і розкладаються перед дитиною, потім дитина закриває очі і каже яке тварина зникла.

Результати констатувального етапу експерименту представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Результати освоєння програмного матеріалу з англійської мови
в старшій групі ЗДО №1 за рівнями**

№	№ дитини	Аудіювання			Говоріння				Лексика		Всього	Загальний рівень
		1	2	3	1	2	3	4	1	2		
1	дитина 1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	13	низький
2	дитина 2	3	3	1	1	3	2	2	2	2	19	середній
3	дитина 3	3	2	3	2	3	2	3	2	2	22	середній
4	дитина 4	3	2	3	2	2	2	2	2	2	20	середній
5	дитина 5	3	3	3	3	3	2	3	3	2	25	високий
6	дитина 6	3	2	1	3	3	1	3	3	2	21	середній
7	дитина 7	2	2	1	2	2	1	1	2	1	14	низький
8	дитина 8	1	3	3	2	3	2	2	1	2	19	середній
9	дитина 9	2	2	3	3	3	2	2	2	3	22	середній
10	дитина 10	3	2	3	3	3	3	3	2	3	25	високий
11	дитина 11	3	3	3	2	2	2	2	3	2	22	середній
12	дитина 12	1	2	2	1	2	1	2	2	1	14	низький
13	дитина 13	3	2	2	3	3	2	2	2	1	20	середній
14	дитина 14	3	2	2	2	2	2	3	2	3	21	середній
15	дитина 15	1	2	1	2	1	1	2	2	1	13	низький
16	дитина 16	2	3	2	2	2	2	2	2	2	19	середній
17	дитина 17	1	2	1	1	1	1	1	1	2	11	низький
18	дитина 18	2	3	2	3	2	2	2	2	2	20	середній
19	дитина 19	2	3	3	2	3	2	2	2	2	21	середній
20	дитина 20	2	3	2	2	2	2	2	2	2	19	середній
21	дитина 21	2	3	3	3	2	2	2	2	2	21	середній
22	дитина 22	3	3	3	3	3	2	3	3	3	26	високий
23	дитина 23	2	3	2	2	3	2	2	2	2	21	середній
24	дитина 24	2	3	1	2	3	2	2	1	2	19	середній
25	дитина 25	1	2	1	2	1	2	2	2	1	14	низький

26	Дитина 26	3	3	2	3	3	2	3	3	3	25	високий
27	Дитина 27	2	3	1	2	3	2	2	2	2	20	середній
28	Дитина 28	2	3	2	2	3	2	2	2	3	22	середній

Для зручності подальшого сприйняття й статистичного аналізу отриманих даних було переведено у відсоткові співвідношення. Отримані результати наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Результати констатувального етапу експерименту
(у % відношенні)**

Групи	рівні		
	високий	середній	низький
експериментальна	14,3	64,3	21,4

Для наочності результати представлено на діаграмі (рис. 2.1).

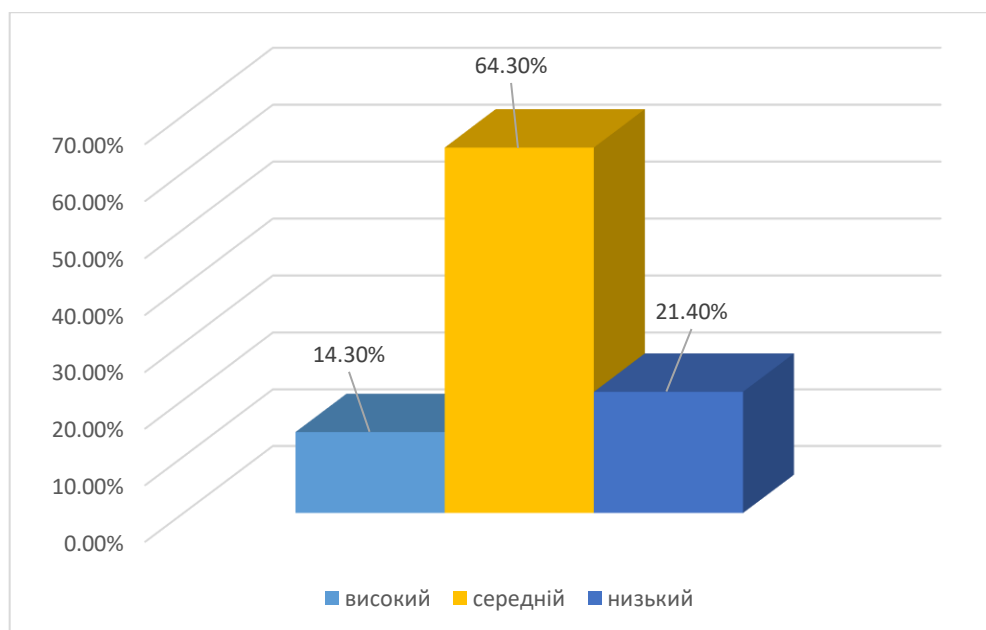

Рис. 2.1 Результати констатувального етапу експерименту

Кількісний та якісний аналіз результатів, отриманих в ході діагностики ДСДВ, показав, що до високого рівня знань англійської мови в експериментальній групі віднесено 14,3% дітей. Діти цієї групи можуть правильно вживати словосполучення й речення монологічного та діалогічного мовлення, розуміють на слух окремі прості слова і прості фрази у повільному й чіткому озвученні у ситуаціях повсякденного спілкування і використовують у мовленні лексичні одиниці з вивчених на заняттях тем.

До середнього рівня віднесено 64,3% дітей. Ці ДСДВ частково правильно вживають словосполучення і речення англійською мовою в діалогах і монологіях, іноді з підказкою педагога, розуміють значення слів із супроводом (показ, міміка тощо) і використовують у мовленні лексичні одиниці з пройдених тем, проте з деякими помилками.

До низького рівня знань відносяться 21,4% ДСДВ цієї вибірки. Такі діти, як правило, рідко відповідали на завдання вірно й не завжди розуміють англійську мову. Вони не проявляють ініціативу у відповідях і навіть з допомогою педагога не намагаються відповісти на поставлене запитання правильно. Їх мовлення не правильне у вимові і не завжди відповідає доцільності використання її за обраною теми.

Отже, у підсумку зазначимо, що для визначення початкового рівня сформованості знань з англійської мови у ДСДВ використано критерії (говоріння; аудіювання; лексика) та рівні (високий, середній, низький), підібрано методичний інструментарій та методи дослідження. За результатами констатувального етапу дослідження зафіксовано у ДСДВ недостатній рівень володіння знаннями і вміннями з англійської мови за критеріями (говоріння, лексика, аудіювання), що свідчать про необхідність удосконалення цих умінь із залученням додаткових методів, засобів та форм.

2.2 Упровадження моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності

Вивчивши теоретичні аспекти досліджуваної проблеми, визначивши її стан в практиці закладу дошкільної освіти № 1 і виявивши вихідний рівень знань з англійської мови у дітей, опишемо роботу з реалізації моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності.

Завдання даного етапу дослідження:

1. Включення дітей старшого дошкільного віку в різні види театралізованої діяльності (див. п.1.3), спрямованої на вивчення англійської мови;
2. Моделювання діалогічного спілкування дорослого з дітьми, що забезпечить індивідуальні досягнення ДСДВ при їхньому навчанні англійської мови.
3. Використання розвиваючого методичного матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей дітей дошкільного віку на основі середовищного підходу у процесі театралізованої діяльності.
4. На основі театралізованої діяльності (гра, продуктивні види діяльності) розвивати інтерес до англійської мови, бажання говорити, слухати пісні іноземною мовою тощо.
5. Формувати у ДСДВ уміння аудіювання при прослуховуванні ними інших ролей незнайомого тексту, що містить в основному відому їм лексику.

Відповідно о вищезазначеного можемо приблизно виявити кінцеві результати запровадження моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності:

- знати і практично володіти словами за темами, що стосуються їх повсякденного життя;
- володіти вимовою і розрізняти на слух звуки англійської мови;
- мати елементарні знання про іноземну мову;

- вміти розуміти найпростіші слова і пропозиції, володіти активним мовленням;
- вміти наслідувати почуті звукосполучення і слова.

Заняття театралізованою діяльністю проводилися з групою дітей старшого дошкільного віку 2 рази на тиждень, з тривалістю заняття 20-25 хвилин. Частково план реалізації занять подано нижче (II семестр) у тематичному плануванні в Додатку В (I семестр).

Наступним етапом упровадження розробленої нами моделі, стала реалізація першої педагогічної умови – включення ДСДВ у різні види театралізованої діяльності, спрямовані на навчання англійської мови.

Так як театралізована діяльність включає в себе програвання ігрових ситуацій (див. п.1.3), навчання іноземної мови здійснювалося з використанням різних ігор (рухливі, дидактичні і сюжетно-рольові). Кожна з цих видів ігор несе в собі розвиток і формування різних якостей, притаманних дитині. Охарактеризуємо кожную з них окремо, у фокусі упровадження нашої моделі.

Сюжетно-рольова гра сприяла формуванню лексико-граматичних навичок [49, с. 26]. Реалізація гри відбувалась наступним чином: змінюючи ролі, ми програвали діалог з головним героєм (педагог розмовляє з учнем, доктор розмовляє з пацієнтом, мама розмовляє з дитиною). Це давало можливість залучити всіх ДСДВ у діалог при зміні ролей між педагогом і дитиною. Ігри на повторення вже вивчених тем, а саме назв іграшок, тварин, продуктів тощо.

Найефективнішим видом діяльності під час театралізації була дидактична гра, що реалізовувалась ДСДВ самостійно відповідно до наведених нижче тематичних груп. Відповідно нижче наведемо змістове наповнення тем (див. п.1.3), з огляду на компоненти моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності.

1. Сім'я і дім (будинок). Дана тема передбачала прослуховування різних аудіо і відеозаписів, казок таких як: «Ріпка», «Семеро козенят», прослуховування досвіду ДСДВ і власне спілкування (обговорення складу

сім'ї, взаємин з однолітками тощо). Розучували пісні, ігри-драматизації за мотивами казок. Розігрували казки «Рукавичка» на фланелеграфі. Фантазували на тему «Будинок моєї мрії». Створювали макет будинку (з картону, схема на папері, з конструктора).

2. Тварини. Знайомили дітей з казками, персонажами яких є тварини, пропонували різні ігрові ситуації англійською мовою, де ДСДВ потрібно відновити історію з серії картинок, придумували фінал історії. Розігрували сюжетні ігри («У зоомагазині», «У зоопарку», «Подорож в джунглі», «На сафарі»). Спільно з керівником ізостудії ДСДВ створювали «Книгу джунглів».

3. Їжа. Для закріплення знань з цієї теми, було використано різні дидактичні ігри такі як лото, доміно, сюжетні ігри: «Магазин», «Мама і донька», «Водій та СТО», «Випускний» тощо. А також різну творчу діяльність – ліплення, малювання, готували продукти з пластиліну, картону і паперу, для відтворення різних типів театру (див. п.1.3).

4. Одяг та взуття. Для закріплення лексико-граматичного матеріалу з цієї теми ДСДВ розігрували такі сюжети як «Показ мод», створювали каталог модного одягу, де діти придумували казкові образи – малювали, робили аплікацію, створювали колаж.

5. Моє тіло. Пропонували дітям сюжетно-рольову гру «Лікарня» для ДСДВ закріплювали лексико-граматичного матеріалу розігравати сценки «Прийом у лікаря», «Запис пацієнта» тощо.

Решта продуктивних (творчих) ігор для театралізованої діяльності наведено в Додатку Д.

Реалізація другої педагогічної умови, моделювання діалогічного спілкування дорослого з ДСДВ, яке забезпечить індивідуальні досягнення дошкільників при їхньому навчанні англійської мови, у межах пропонованої моделі розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку у процесі театралізованої діяльності передбачає акцентування уваги на суб'єктній позиції ДСДВ. Це дозволяло дітям розвивати уявлення про те, що мова служить засобом спілкування не лише в її країні, а й за кордоном, тим

самим спонукати інтерес до вивчення другої мови в закладі дошкільної освіти. Таким чином, дошкільник «знає – розуміє – вміє – застосовує» [56, с. 316].

Зміст плану занять коректувався з урахуванням суб'єктного досвіду ДСДВ, її ігрових інтересів і переваг. У рамках кожної теми вивчали пісні і римування. Так, наприклад, протягом театралізованої діяльності ДСДВ моделювали діалогічне спілкування у різних темах:

- Сім'я і дім. Знайомство з членами сім'ї (мама, тато, брат, сестра, бабуся, дідусь, дядько, тітка, двоюрідні брати і сестри та ін.). Привітання, прощання (відповідно до часу доби). Прикметники, що виражають настрій членів сім'ї (веселий, сумний, злий, втомлений, голодний) тощо. Належність до певної статі.

- Будинок, де живе сім'я. Знайомство з назвами частин будинку (стіни, дах, вікна, двері, поверх тощо). Кімнати та їхні функції (кухня, передпокій, вітальня, спальня, ванна, туалет, дитяча тощо). Меблі в різних кімнатах (стіл, стільці, диван, крісло, ліжко, шафа-гардероб, комод, буфет, тощо). Повторення числівників, закріплення прийменників місця.

- Тварини. Ознайомлення з назвами тварин на англійській мові, уточнення середовища їх проживання (поряд з людиною, ліс, джунглі тощо). Повторення і закріплення прикметників (розмір, характеристики).

- Їжа (овочі, фрукти, ягоди та інші продукти харчування, добре знайомі дітям). У рамках даної теми ДСДВ засвоювали різні прикметники (колір, форма, розмір, смак) тощо і числівники.

- Одяг та взуття. Сезонний одяг і взуття. Одяг для хлопчика, дівчинки, чоловіка, жінки. Повторення прикметників (колір, розмір). Одяг для занять спортом, прогулянок, ЗДО.

- Моє тіло. Частини тіла (голова, тулуб, ноги, руки, пальці рук і ніг, шия, спина, талія, лікті, коліна, ступні) тощо. Повторення дієслів руху.

- Хвороби. Такі як, головний, зубний біль, болить живіт, спина, нога, рука тощо. Доктор (лікарня, лікар, медсестра, білий халат) тощо. Повторення прикметників (великий, маленький), числівників.

Кожне заняття супроводжувалося міні-діалогами дітей з дітьми та дітей з педагогом для того, щоб ДСДВ усвідомлювали свою значимість на занятті. Слід зазначити, що ДСДВ сподобалося вести діалоги з вихователем. На занятті педагог поступово включав в своє мовлення такі фрази: *let's go, start, play, sit down, stand up, say it in english, stop*, це дозволяло ДСДВ занурюватися в англомовне середовище не помічаючи цього. Також діти вчили різні структури згідно з тематичним планом, що дозволяло удосконалювати свої діалогічні навички.

Реалізація третьої педагогічної умови, у межах моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності – використання розвиваючого навчального матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу.

Предметно-розвиваюче середовище є основоположною при вивченні англійської мови. Відповідно до цього нами була підібрана література, що була цікавою ДСДВ і корисною педагогам при плануванні заняття. На заняттях було впроваджено наступний навчально-методичний матеріал: *Flesh*-картки із зображенням, словом і транскрипцією англійською мовою, для того, щоб діти звикали не тільки до англомовного мовлення, але й звикали до англійських букв; музичний матеріал, який розвиває в дітях творчий потенціал, при цьому вивчаючи англійську мову; дидактичний матеріал, що включав у себе ігри, розмальовки, мозаїки, ребуси, лабіринти; навчальний відеоматеріал, відповідний до навчально-тематичного планування.

Приміщення, в якому проводилося заняття з англійської мови, було оснащено англійським алфавітом, знайомим для ДСДВ словами англійською мовою, дитячими книжками, ігри, навчально-методичним матеріалом, яким користувався педагог для проведення заняття: тематичний річний план, методичні рекомендації, книги з граматичними правилами з англійської мови тощо (див. табл. 2.4).

**Розвиваюча предметно-просторове середовище ЗДО, що обумовлює
модель розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі
театралізованої діяльності**

Напрямок освітньої діяльності	Вид приміщень	Оснащення
розвиток вільного спілкування	простір закладу дошкільної освіти	картотека дидактичних словесних ігор; настільні ігри; нормативно-знаковий матеріал (цифри, літери, транскрипції звуків); розвиваючі ігри; алгоритми (схеми) для навчання; художня література для читання дітям;
розвиток усної іноземної мови дітей	кабінет для занять англійської мови	атрибути для театралізованої діяльності, аплікації тощо; картинки, картки, ілюстративний матеріал, плакати; фотографії, малюнки, листівки тощо; ігри-забави; атрибути для ігор (м'яч, іграшки тощо); електронні матеріали (мультфільми, презентації тощо); довідкова література; методична література; аудіо та відео записи літературних творів; різні види театрів; дитячі костюми, маски; іграшки-персонажі; картотека пісень, ігор із словами; добірка аудіозаписів із музичними творами; музичний центр або магнітофон; комп'ютер або проектор; матеріали, що враховують інтереси хлопців та дівчат.

Отже, у межах упровадження розробленої моделі (див. п. 1.4) охарактеризовано зміст та шляхи реалізації моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності: розроблено та реалізовано заняття театралізованою діяльністю з групою дітей старшого дошкільного віку, що проводилися 2 рази на тиждень; реалізовано першу педагогічну умову – включення дітей старшого дошкільного віку в різні види театралізованої діяльності, спрямовані на навчання англійської мови шляхом включення до занять різних видів театралізованої діяльності (драматизації та інсценування художніх творів на актуальні для ДСДВ теми); другу педагогічну умову (моделювання діалогічного спілкування дорослого з дітьми, яке забезпечить індивідуальні досягнення ДСДВ при їхньому навчанні англійської мови) реалізовано шляхом включення до змісту занять ігрових інтересів і вподобань ДСДВ, у рамках кожної теми діти вивчали пісні і римування, моделювали у театралізації діалогічне спілкування героїв художнього твору, що був знайомий ДСДВ; реалізація третьої педагогічної умови (використання розвиваючого методичного матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу) відбулося за рахунок концентрації навчально-методичного матеріалу присвяченого вивченню англійської мови у приміщеннях, в яких проводилися заняття з англійської мови та у просторі ЗДО.

2.3. Порівняльний аналіз результатів дослідження

Результати констатувального етапу виявили не достатній рівень оволодіння англійською мовою у дітей старшого дошкільного віку. Нами було зроблено припущення, що упровадження моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності за умови реалізації визначених педагогічних умов (див. п. 1.4), має позитивно вплинути на їхній рівень знань з англійської мови зокрема, та розвиток ДСДВ загалом.

Контрольний етап дослідження був спрямований на фіксацію і конкретизацію базових положень дослідження, узагальнення та оформлення результатів педагогічного дослідження.

Основними завданнями контрольного етапу дослідження були визначені наступні:

- виявлення ефективності розробленої моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності;
- формулювання висновків дослідження.

Для визначення ефективності реалізації моделі, педагогічних умов і визначення динаміки рівня сформованості знань з англійської мови у ДСДВ упродовж експериментальної роботи, нами було проведено контрольний зріз і отримано дані, що характеризують рівень знань англійської мови ДСДВ за трьома визначеними в п. 2.1. критеріями: лексика, говоріння та аудіювання. Визначення рівня знань англійської мови за виділеними критеріями на контрольному зрізі здійснювалося на основі того ж діагностичного інструментарію, що і на констатувальному етапі.

У табл. 2.5 представлені результати контрольного зрізу відповідно до використаних діагностичних завдань (див. п.2.1).

Таблиця 2.5

**Результати контрольної перевірки рівня освоєння програмного
матеріалу з англійської мови в старшій групі ЗДО Ромашка**

№	№ дитини	Аудіювання			Говоріння				Лексика		Всього	Загальний рівень
		1	2	3	1	2	3	4	1	2		
1	дитина 1	1	2	2	1	2	1	1	1	1	12	низький
2	дитина 2	2	3	2	1	2	3	2	2	1	18	середній
3	дитина 3	3	2	3	2	3	2	3	3	3	24	високий
4	дитина 4	3	2	2	2	3	2	3	2	2	21	середній
5	дитина 5	3	3	3	3	3	2	2	3	3	25	високий
6	дитина 6	2	2	2	2	2	1	2	2	2	17	середній
7	дитина 7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	середній
8	дитина 8	2	3	3	2	3	2	2	1	2	21	середній
9	дитина 9	2	2	3	3	2	2	2	2	2	20	середній
10	дитина 10	3	3	3	3	2	2	3	3	3	25	високий
11	дитина 11	3	2	2	2	2	2	2	3	2	20	середній
12	дитина 12	2	2	1	2	2	2	2	1	1	15	низький
13	дитина 13	2	2	2	3	3	2	2	2	1	19	середній
14	дитина 14	3	2	2	2	2	3	2	2	3	21	середній
15	дитина 15	1	2	1	2	1	1	2	2	1	13	низький
16	дитина 16	3	3	3	3	3	3	3	2	3	26	високий
17	дитина 17	2	1	2	1	2	2	2	2	3	17	середній
18	дитина 18	2	3	3	3	3	3	3	3	3	26	високий
19	дитина 19	1	3	3	2	3	1	2	2	2	19	середній
20	дитина 20	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	середній
21	дитина 21	2	3	3	3	3	3	3	3	2	25	високий
22	дитина 22	3	3	3	3	3	3	3	2	2	25	високий
23	дитина 23	2	3	2	2	3	2	2	2	2	20	середній
24	дитина 24	2	3	2	2	3	2	2	2	2	20	середній
25	дитина 25	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18	середній
26	дитина 26	3	3	3	3	3	3	3	3	3	27	високий
27	дитина 27	2	3	2	2	3	2	2	3	2	21	середній
28	дитина 28	2	1	2	2	3	2	2	2	1	17	середній

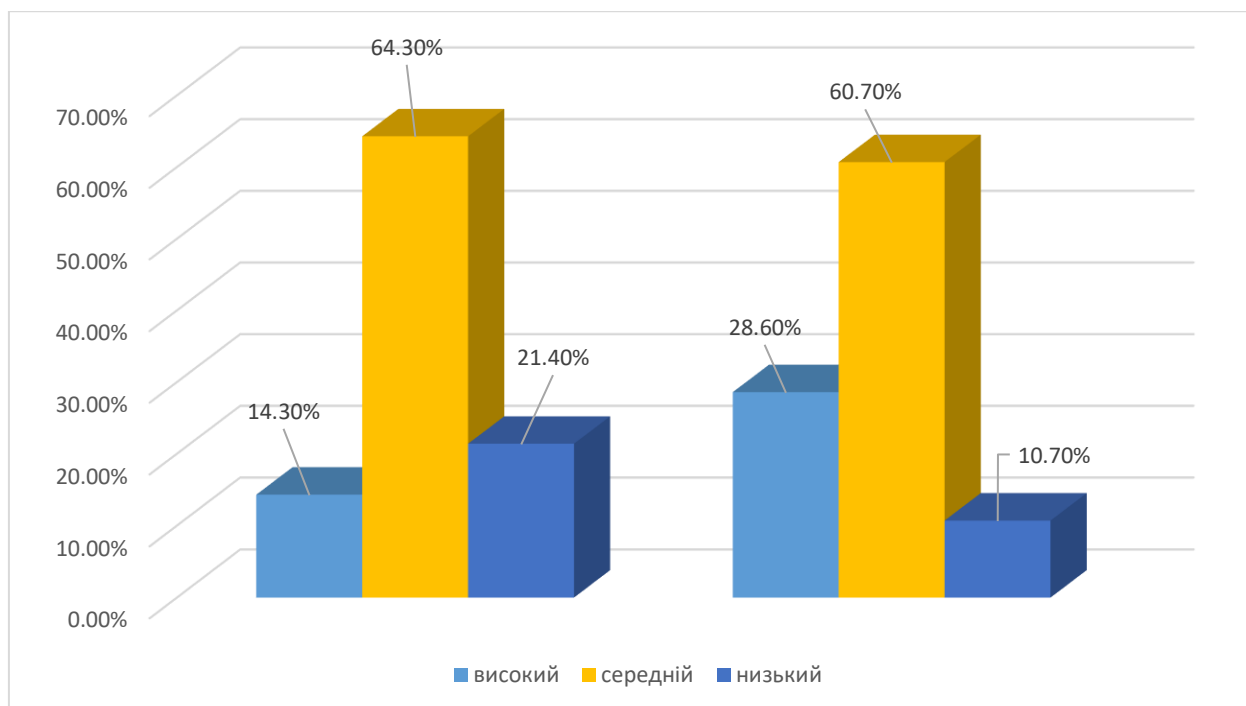
Зіставлення результатів констатувального та контрольного етапів есперименту наведено у таблиці 2.6 та рис. 2.2 у відсотковому співвідношенні.

Таблиця 2.6

Результати контрольного зрізу рівня знань англійської мови у дітей старшого дошкільного віку (у% відношенні)

Етап дослідження	рівні		
	високий	середній	низький
Констатувальний	14,3	64,3	21,4
контрольний	28,6	60,7	10,7

Для наочності отримані результати представлені на діаграмі (рис.2.2).

Рис. 2.2 Зведені результати констатувального та контрольного етапів дослідження (у %)

Отже, кількісний та якісний аналіз результатів, отриманих упродовж діагностики ДСДВ, показав, що до високого рівня віднесено 28,6 % ДСДВ, при діагностиці вони правильно вживали словосполучення й речення, сприймали на слух окремі прості слова і прості фрази у повільному й чіткому озвученні у

ситуаціях повсякденного спілкування, використовували у мовленні лексичні одиниці з вивчених на заняттях тем.

До середнього рівня віднесено 60,7% ДСДВ. частка цього відсотка дітей знизилася за рахунок їхнього переходу на більш високий рівень. Ці ДСДВ у більшості завдань правильно вживали словосполучення і речення англійською мовою в діалогах і монологіях, іноді з підказкою педагога, розуміли значення слів із супроводом (показ, міміка тощо) і використовували у мовленні лексичні одиниці з пройдених тем з деякими помилками.

До низького рівня знань відносяться лише 10,7 % ДСДВ, на противагу 21,4% на початку реалізації розробленої нами моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності. ДСДВ, які входять до цієї групи рідко відповідали на завдання правильно й не завжди розуміли англійську мову. Вони не проявляють ініціативу у відповідях і навіть з допомогою педагога не намагаюлися відповісти на поставлене запитання правильно. Їх мовлення не правильне у вимові і не завжди відповідає доцільності використання її з теми.

Отже, порівнюючи отримані дані, можемо дійти висновку, що кількість ДСДВ з високим рівнем збільшилася на 11,3%. Кількість ДСДВ на середньому рівні зменшилася на 3,6%. Кількість ДСДВ на низькому рівні зменшилася на 10,7%. Це підтверджує висунуту нами гіпотезу про ефективність пропонованої нами моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності реалізованої відповідно до визначених педагогічних умов.

Висновки до другого розділу

Для визначення початкового рівня сформованості знань й умінь з англійської мови у ДСДВ теоретично обґрунтовано, виявлено та використано

критерії: говоріння; аудіювання; лексика, відповідно яким визначено рівні: високий, середній, низький та підібрано методичний інструментарій, методи дослідження. За результатами констатувального етапу дослідження було зафіксовано у ДСДВ недостатній рівень володіння знаннями і вміннями англійської мови за визначеними критеріями. Так, переважна більшість ДСДВ мають низький (21,4%) та середній (64,3%) рівень сформованості знань з англійської мови. Це свідчить про необхідність вдосконалення цих умінь із залученням додаткових засобів.

Охарактеризовано шляхи реалізації моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності: розроблено та реалізовано заняття з елементами театралізованої діяльності з групою ДСДВ, які проводилися 2 рази в тиждень. На заняттях було реалізовано першу педагогічну умову (включення ДСДВ до різних видів театралізованої діяльності, спрямовані на навчання англійської мови через включення до занять різних ігор (драматизації та інсценування художніх творів на актуальні для ДСДВ теми); другу педагогічну умову (моделювання діалогічного спілкування дорослого з ДСДВ, яке забезпечить індивідуальні досягнення дошкільників при їхньому навчанні англійської мови) реалізовано шляхом включення до змісту занять ігрових інтересів і вподобань ДСДВ, у рамках кожної теми діти вивчали пісні і римування, моделювали засобами театралізованої діяльності діалогічне спілкування героїв художнього твору, знайомого ДСДВ; реалізація третьої педагогічної умови (використання розвиваючого методичного матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу) відбулося за рахунок концентрації навчально-методичного матеріалу присвяченого навчанню англійської мови у приміщеннях, в яких проводилися заняття з англійської мови та у просторі ЗДО.

Результати контрольного етапу дослідження засвідчили позитивні зміни в рівнях сформованості знань з англійської мови у ДСДВ, більшість досліджуваних ДСДВ (89%) мають високий та середній рівень сформованості

досліджуваних критеріїв (говоріння, лексика, аудіювання). Так, порівнюючи отримані дані, можемо дійти висновку, що кількість ДСДВ з високим рівнем збільшилася на 11,3%. Кількість ДСДВ на середньому рівні зменшилася на 3,6%. Кількість ДСДВ на низькому рівні зменшилася на 10,7%.

Означені результати дають підстави зробити висновок про те, що реалізація моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності є ефективною.

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено теоретичне узагальнення з подальшим практичним долученням до вирішення проблеми розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати наступні висновки.

Відповідно до *першого завдання* дослідження, зазначимо, що порівняльно-зіставний аналіз сутності ключових дефініцій («спілкування», «іншомовного спілкування», «розвиток», «діяльність», «театралізована діяльність») дозволив розглянути розвиток іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності як послідовність дій з оволодіння ДСДВ необхідними базовими для дошкільника знаннями з метою реалізації іноземного спілкування; розвиток сукупності особистісних якостей та здібностей для іншомовного спілкування у повсякденному житті.

Вирішуючи *друге завдання* дослідження нами було визначено сучасний стан організації розвитку іншомовного спілкування дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти через аналіз навчальних планів педагогів з навчання іноземної мови дошкільників (100%), які здійснюють свою діяльність в умовах ЗДО м. Суми як гурткова діяльність, що діє при цих ЗДО. Також було здійснено анкетування вихователів та батьків вихованців ЗДО на предмет з'ясування їхнього ставлення до проблеми навчання дошкільників англійської мови. Анкетування вихователів та батьків ДСДВ засвідчили здебільшого позитивне ставлення та зацікавленість у навчанні ДСДВ англійської мови. Проте, аналіз прогалин у навчальних планах педагогів дав підстави стверджувати про потребу залучення більшого арсеналу засобів розвитку іншомовного спілкування ДСДВ.

Досліджуючи питання використання театралізованої діяльності в ЗДО загалом, та в процесі мовленнєвого розвитку ДСДВ, зокрема. відповідно до *третього завдання* цього дослідження, доведено, що театралізована

діяльність впливає на формування комунікативних навичок ДСДВ, допомагає знизити рівень невротизації, знімає психічне і фізичне напруження, покращує загальний стан ДСДВ; ДСДВ набувають навичок іншомовного спілкування з партнерами, елементарної акторської майстерності, позбуваються від сором'язливості, страху перед колективом. Визначено, що застосування театралізованої діяльності в процесі навчання іноземної мови ДСДВ дозволяє активізувати та вдосконалювати словниковий запас, граматичний лад мови, сприяє розвитку іноземного мовлення у ДСДВ, набуття ними комунікативного досвіду та подальшої соціалізації.

Для реалізації *четвертого завдання* дослідження було теоретично обґрунтовано й розроблено модель розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності, що включає наступні компоненти: принципи, цілі, зміст, форми театралізованої діяльності, комплексна оцінка рівня сформованості іншомовного спілкування, корекція освітнього процесу, комплексна педагогічна діагностика.

Визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі (включення ДСДВ в театралізовану діяльність, спрямовану на навчання англійської мови; моделювання діалогічного спілкування дорослого з ДСДВ, що забезпечує індивідуальні досягнення дошкільнят при навчанні англійської мови; використання розвиваючого навчального матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу) та компоненти предметно-розвиваючого середовища для розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності.

Для перевірки ефективності запропонованої моделі, було здійснено педагогічний експеримент, що включав констатувальний, формувальний та контрольний етапи. Для реалізації констатувального етапу педагогічного дослідження було визначено початковий рівень сформованості знань й умінь з англійської мови у ДСДВ з використання теоретично обґрунтованих та визначених критеріїв, а саме: говоріння; аудіювання; лексика, відповідно яким визначено рівні: високий, середній, низький та підібрано методичний

інструментарій, методи дослідження. За результатами констатувального етапу дослідження було зафіксовано у ДСДВ недостатній рівень володіння знаннями і вміннями англійської мови за визначеними критеріями. Так, переважна більшість ДСДВ мають низький (21,4%) та середній (64,3%) рівень сформованості знань з англійської мови. Це свідчить про необхідність вдосконалення цих умінь із залученням додаткових засобів.

На формуальному етапі педагогічного експерименту було охарактеризовано шляхи реалізації моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності: розроблено та реалізовано заняття з елементами театралізованої діяльності з групою ДСДВ, які проводилися 2 рази в тиждень. На заняттях було реалізовано першу педагогічну умову (включення ДСДВ до різних видів театралізованої діяльності, спрямовані на навчання англійської мови через включення до занять різних ігор (драматизації та інсценування художніх творів на актуальні для ДСДВ теми); другу педагогічну умову (моделювання діалогічного спілкування дорослого з ДСДВ, яке забезпечить індивідуальні досягнення дошкільників при їхньому навчанні англійської мови) реалізовано шляхом включення до змісту занять ігрових інтересів і вподобань ДСДВ, у рамках кожної теми діти вивчали пісні і римування, моделювали засобами театралізованої діяльності діалогічне спілкування героїв художнього твору, знайомого ДСДВ; реалізація третьої педагогічної умови (використання розвиваючого методичного матеріалу з урахуванням особливостей і можливостей ДСДВ на основі середовищного підходу) відбулося за рахунок концентрації навчально-методичного матеріалу присвяченого навчанню англійської мови у приміщеннях, в яких проводилися заняття з англійської мови та у просторі ЗДО.

Результати контрольного етапу дослідження засвідчили позитивні зміни в рівнях сформованості знань з англійської мови у ДСДВ, більшість досліджуваних ДСДВ (89%) мають високий та середній рівень сформованості досліджуваних критеріїв (говоріння, лексика, аудіювання). Так, порівнюючи отримані дані, можемо дійти висновку, що кількість ДСДВ з високим рівнем

збільшилася на 11,3%. Кількість ДСДВ на середньому рівні зменшилася на 3,6%. Кількість ДСДВ на низькому рівні зменшилася на 10,7%.

Означені результати дають підстави зробити висновок про те, що реалізація моделі розвитку іншомовного спілкування ДСДВ у процесі театралізованої діяльності є ефективною.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів вирішення даної проблеми. Подальшої розробки потребують особливості розвитку іншомовного спілкування ДСДВ засобами факультативів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Алексєєнко-Лемовська Л. В. Система роботи щодо збагачення словника дітей на різних етапах дошкільного дитинства у театралізованій діяльності. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. Зб. статей:Ялта. РВВ КГУ, 2008. С. 222-230.
- 2.Бабенко Н. Англійська мова для дошкільнят та першокласників. Х. : Вид. група «Основа», 2008. 144 с.
- 3.Бабій Д.; Федорук Н.; Бабий Д. Впровадження інтегрованого підходу до театралізованої діяльності дітей молодшого дошкільного віку. 2018. С. 18-20.
- 4.Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упор. О. Кононко. К. : Світич, 2008. 430 с.
- 5.Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) від 12 січня 2021 року. URL: ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876
- 6.Бегас Л. Д. Використання засобів театралізованої діяльності в корекційно-розвивальній роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна, 2015. 19 (1). С. 310.
- 7.Бесклетна І. Ігри на заняттях з іноземної мови в дитячому садку. Дошкільне виховання. 2010. № 9. С. 12-13.
- 8.Бесклетна І. Іноземна мова в дитячому садку. Дошкільневиховання. 2010. № 7. С. 7.
- 9.Бех І. Особистісно-зорієнтоване виховання: шляхи реалізації. Рідна школа. 2000. № 1. С. 10-14.
10. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2-х кн. Кн. 2. : Особистісно-орієнтовний підхід : наук.-практ. засади : наук. вид. К. : Либідь, 2003. 342 с.
- 10а. Білер О.С. Упровадження дидактичних бінарних проектів для навчання комп'ютерних технічних засобів майбутніх учителів / О.С. Білер // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – Харків: УПА, 2011.– № 32 – 33. –

С. 158 – 163.

11. Білолипецький Д. А. Проблеми підготовки дітей дошкільного віку до вивчення англійської мови: аспект мовленнєвої діяльності. www.psyh.kiev.ua

12. Богуш А.М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку : програма та метод. Рек.. Одеса : Маяк, 1999. 97 с.

13. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і практика. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 542 с.

14. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : моногр. К. : Видав. дім «Слово», 2004. 376 с.

15. Боднар С.В. Методика використання мовних і немовних засобів комунікації в процесі навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку : спец. 13.00.02 «Методика навчання (англійська мова). Одеса. 1996. 193 с.

16. Бойко О. Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови. Наукові записки Ніжин. Держ. ун-ту імені М.Гоголя : наук. журн. / за ред. Є.І.Коваленко. Ніжин : НДУ, 2006. С. 45-48.

17. Бойко О.В. Використання наочності як засіб формування мовленнєвої активності у процесі навчання іноземної (англійської) мови дітей старшого дошкільного віку. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). № 3. Бердянськ : БДПУ, 2006. С.23-28.

18. Бойко О.В. Преимущество в обучении английскому языку детей дошкольного и младшего школьного возраста. Воспитание в процессе обучения : материалы междунар. науч.-практ. конф., Минск, 17 февр. 2005 г. В 2 ч. Ч. 1 : Материалы научных исследований отечественных и зарубежных ученых / Бел. гос. пед. у-нт им. М. Танка; редкол. Н.С.Старжинская[и др.] ; отв. ред. Д.Н.Дубинина. Минск : БГПУ, 2005. С. 20-23.

19. Бойко О.В. Формування мовленнєвої активності старших

дошкільників впроцесі вивчення англійської мови. Матеріали X підсумкової наук.-практ. конф. викладачів МДГУ : зб. наук. Праць / за загал. ред. К.В.Балабанова. Маріуполь : МДГУ, 2008. С. 192-194.

20. Величко Н. М. Театралізована діяльність як організаційна форма навчання англійської мови дітей дошкільного віку. Особистісне зростання: теорія і практика. 2016. № 2. С. 12-15.

21. Верьовкіна О. Є., Пасічник Ю. В. Теоретико-методичні аспекти формування навичок говоріння у дітей дошкільного віку на заняттях з іноземної мови. Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін, 2019. С. 120-123.

22. Віттенберг К. Повний курс англійської мови в ДНЗ (за Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»). 1-й рік навчання. К. Віттенберг, І. Білоущенко. Х. : Основа, 2010. 384 с.

23. Волкова В. А.; Худякова А. А. Мультимедійні технології як один із засобів візуалізації інформації у навчально-виховному процесі ДНЗ. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр., 2016, 50.103: 372-382.

24. Воронка Г. С. Англійська мова для дітей. Книга для вчителів та батьків. К.: «Логос», 2011. 96 с.

25. Гаврилюк С. М. Педагогічна ефективність театралізованої діяльності дітей різного віку в навчально виховному комплексі “Школа–дошкільний навчальний заклад”. Психолого педагогічні проблеми сільської школи:[наук. зб./УДПУ ім. П. Ти чини]. К.: Наук. світ, 2004. С. 202-208.

26. Глушок Л. М. Особливості вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку в процесі становлення особистості. Педагогічний дискурс, 2011, 9: 69-71.

27. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.

28. Дем'яненко О. Фонетична робота з дітьми старшого дошкільного і молодшого шкільного віку в умовах багатомовності (фрагменти занять і уроків

на матеріалі української, російської й англійської мов) / Дем'яненко О. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2005. 92 с.

29. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років/ наук. кер. Проекту В. О. Огнев'юк; авт..кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч. Н. І. Богданець-Білокаленко [та ін.]; Мін.осв. і науки України. Київ.ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. Ун-т ім.. Б.Грінченка, 2016. 304 с.

30. Дмитренко Н. Шляхи підвищення ефективності навчання іноземної мови у дошкільних навчальних закладах України. Гуманізація навчально-виховного процесу. Спецвипуск 4. Частина 1. Слов'янськ, 2010. – С. 95– 99.

31. Зозуля А. В. Театралізована діяльність як засіб мовленнєвого розвитку дошкільників. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. 2015. № 4. С. 151-157.

32. Канарова О. В., Нікіренкова А. Ю. Розвиток мовлення засобами мультимедіа як умова формування соціокультурної компетентності у дітей дошкільного віку. Publishing House “Baltija Publishing”, 2021. №4. С. 12-13.

33. Канішевська Л. В. Виховуємо соціально зрілу особистість : [наук.-метод. посіб.]. К. : Ін-т проблем виховання АПН України, 2013. 158 с.

34. Каньоса Н. Творчий розвиток дітей дошкільного віку засобами театральнo-мовленнєвої діяльності. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2017. № 23. С. 172-178.

35. Коберник Г. І. Формування культури поведінки молодших школярів у процесі інтерактивних технологій навчання. Зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / гол. ред. : Мартинюк М. Т. Умань : Софія, 2017. С. 104-110

36. Коберник О. М. Методи і засоби особистісно орієнтованого виховання. Умань : СПД Жовтий, 2014. 140 с.

37. Коваль В. І. Розвиток у дітей старшого дошкільного віку навичок діалогічного мовлення англійською мовою в процесі використання ігрової

діяльності. Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій, 2018. №3. С. 30.

38. Козлюк О. А. Виховання дітей дошкільного віку на заняттях з іноземної мови. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти, 2002, 2002.Вип. 21: 81-83.

39. Коломієць Н. А. Дидактичні засади застосування інтерактивних методів навчання молодших школярів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 2010 20 с.

40. Кондратюк С. Г. Розвиток мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами ІКТ в умовах сучасного інформаційного суспільства. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. 2019. №4. С.186-193.

41. Концепція ООН про права дитини. К. : Столиця, 1997. 32 с.

42. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. – Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. – 44 с.

43. Коротяєв Б., Ковальова М. Формування культури поведінки молодших школярів у поліетнічному середовищі: теоретичний аспект. Професіоналізм педагога: теоретичні та методичні аспекти.–Випуск. 2015. №1. С. 11-17.

44. Котенко О. В. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 356 с.

45. Коцур Є., Руденко Н. М. Підготовка майбутнього вихователя до використання мультимедійних засобів у роботі дошкільного навчального закладу. Наука, освіта, суспільство очима молодих. 2016. Ч. 1. С. 53-54.

46. Курінна М. Нестандартні методи викладання японської мови на початковому етапі навчання. Мовні і концептуальні картини світу, 2012. № 40. С. 185-189.

47. Латинник, Ю. Б.; Козлюк, О. А. Формування у старших дошкільників комунікативно-мовленнєвої компетенції в процесі вивчення

другої (англійської) мови. Наука, освіта, суспільство очима молодих. 2014. Ч. 1. С. 63-64.

48. Литвиненко О. Особливості видавничого асортименту мультимедійної дитячої продукції в Україні. Вісник Книжкової палати. 2010. 12. С. 10-14.

49. Лобода О. В. Методика навчання англійської мови дітей дошкільного віку: навч.- метод. посіб. К.: Київ. Ун-т ім.. Б. Грінченка, 2013. 100 с.

50. Лятамбур Д. Форми та методи залучення дітей дошкільного віку до театралізованої діяльності в закладах дошкільної освіти. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VIII школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 24-25 листопада 2020 року / ред. кол.: Л. С. Бровчак, Л. В. Старовойт; рец.: Т. П. Зузяк, Т. І. Сідлецька; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2020. С. 119-123.

51. Максимчук Н. М.; Джеджера К. В. Соціальна компетентність дітей старшого дошкільного віку: змістовий аспект. Наука, освіта, суспільство очима молодих. 2017. №7. С. 87-89.

52. Марчій-Дмитраш Т. М. Навчання іноземної мови дітей дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2015. 64 с.

53. Матішак М. В. Варіативність форм навчальної діяльності учнів 6-7-річного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 2008. 19 с.

54. Медик А. Театралізована діяльність як засіб мовленнєвого розвитку молодших школярів. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VIII школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 24-25 листопада 2020 року / ред. кол.: Л. С. Бровчак, Л. В. Старовойт; рец.: Т. П. Зузяк, Т. І. Сідлецька; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла

Коцюбинського. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2020. С. 130-133.

55. Мельник О. Організація театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку як один із шляхів ефективного використання мистецтва в освітній роботі закладів дошкільної освіти. Редакційна колегія: Бровчак Л.С.. 2020. С. 133.

56. Мельник, Н. І. Подорожуємо у світ англійської мови. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина»/наук. кер. Проекту ВО Огнев'юк; наук. ред.. ГВ Беленька; авт.. кол.: ГВ Беленька, ОЛ Богініч, ВМ Вертугіна та ін.–К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. С. 315-337..

57. Николаїшина А. В., Маліновська Н. В. Формування театральної ігрової компетенції у старших дошкільників. Наука, освіта, суспільство очима молодих, 2017. №3. С. 105-106.

58. Новий тлумачний словник української мови. У 4-х т. Т. 5. К. : Аконті, 2016. 318 с.

59. Олійник О. М. Театрально-освітній простір дошкільного навчального закладу як передумова формування емоційної сприйнятливості дітей дошкільного віку. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти, 2011, 2011.Вип. 2. С. 42-47.

60. Похил О., Ніжин М. Особливості театралізованої діяльності старших дошкільників. Редакційна колегія: д. психол. н., проф. Кононко ОЛ—відповідальний за випуск к. пед. н., доц. Пихтіна НП к. пед. н., доц. Аніщук АМ к. пед. н., доц. Матвієнко СІ, 2017. С. 143.

61. Прокопчук В. Формування навичок говоріння у дітей дошкільного віку на заняттях з іноземної мови. Освітологічний дискурс, 2019. № 1-2 (24-25). С. 60-71.

62. Савченко О. Початкова освіта має стати якісно новою. Дошкільне виховання. 2021 № 1. С. 4-5.

63. Самойлюкевич І. В., Деньгаєва, С. В.теа Розвиток креативного мислення у дошкільників у процесі навчання англійської мови. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені ТГ Шевченка

(Серія: Педагогічні науки). 2019. №5/161. С. 74-81.

64. Самойлюкевич І., Деньгаєва С. Формування умінь креативного мислення учнів початкових класів на уроках англійської мови. Нові технології навчання. 2020. № 94. С. 282-289.

65. Соколовська С. В. Особистісно-орієнтований підхід у навчанні іноземної мови дітей шостого року життя: дис. канд. пед. наук: 13.00.08/ Соколовська С. В. К., 2015. 221 с.

66. Степчук Н. В.; Кристопчук Т. Є. Реалізація завдань освітньої лінії «мовлення дитини» на інтегрованих заняттях у дошкільному навчальному закладі. Наука, освіта, суспільство очима молодих. 2014. Ч. 1. С. 142-143.

67. Холенкова Ю. О., Маліновська Н. В. Вплив конструктивної діяльності на формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку. Наука, освіта, суспільство очима молодих. 2014. Ч. 1, С.151-152.

68. Цесар В. Р.; Маліновська Н. В. Розвиток фонетичних навичок старших дошкільників засобами театралізованої діяльності. Наука, освіта, суспільство очима молодих, 2014. Ч. 1. С. 152-153.

69. Чередніченко Я. В. Особливості вивчення іноземної мови в дошкільному віці. Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей. 2018. С. 191.

70. Швець Є. С. Роль гри під час навчання англійської мови. Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 2014. Ч. 1. С. 142-145.

71. Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників : навч. посіб. – К. : Освіта України, 2007. 300 с.

72. Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників: Навчальний посібник. Київ: «Освіта України», 2007. 300 с.

73. Якимчук М. М.; Янцур Л. А. Естетичне виховання дошкільників засобами театру. Наука, освіта, суспільство очима молодих. 2017. С. 162-164.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для вихователів дошкільних навчальних закладів

1. Визначте, будь ласка, своє особисте ставлення до навчання дітей старшого дошкільного віку англійської мови.
2. Чи вважаєте Ви за доцільне ввести вивчення англійської мови як обов'язковий предмет для навчання у закладі дошкільної освіти?
3. Хто, на Вашу думку, повинен здійснювати навчання англійської мови у закладі дошкільної освіти? Чому?

Анкета для батьків

1. Хотіли б Ви, щоб Ваша дитина вивчала англійську мову?
2. У чому, на Вашу думку, полягає необхідність навчання англійської мови дітей дошкільного віку?
3. Чи вважаєте Ви за необхідне навчання англійської мови у закладі дошкільної освіти? Чому?
4. Який, на Вашу думку, вік є оптимальним для опанування дитиною англійською мовою? Чому?

**Календарно-тематичний план навчання дітей старшого
дошкільноговіку англійської мови
I рік навчання (I семестр)**

<i>№ тижня</i>	<i>№ заняття</i>	<i>Навчальна ситуація (підтема)</i>	<i>Пасивний словник</i>	<i>Фонетичний матеріал</i>	<i>Граматичні структури</i>	<i>Лексичні одиниці</i>	<i>Вірші, пісні, римування</i>
1	1. “	Іграшки та тварини” (Знайомство)	Stand up! Sit down!	[k], [g], [t], [d], [s], [z], [ai], [au]	My name is... How do you do! Good-bye!	a cat, a dog	-
	2.		What is this? What is your name?	[b], [k], [g], [t], [d], [ŋ], [u:], [i:]	It is a... I am glad to see you! Good morning!	a ball, yes	Good morning-2 times Good morning to you! Good morning-2 times I am glad to see you!
	3.		Come here! Very well!	[k], [g], [s], [r], [au], [iə]	-	a cock, a frog, a mouse, toys	-

	4.	Лічба від 1 до 5 (<i>іграшки, команди</i>)	Count please from 1 till 5!	[ð], [Q], [v], [f], [u:], [ai], [i:], [s]	Stop!	One, two, three, four, five	One, one, one Little dogs run! Two, two, two Cats see you! Three, three, three Birds on the tree. Four, four, four Mouse on the floor.
2 .	1	Іграшки та тварини (<i>будь ввічливим, кольори</i>)	Give me... Thank you!	[ð], [Q], [æ], [ə:], [k], [h], [n], [a:]	Can I help you? Let's go together!	a car	-
	2.	Підсумкове заняття					
1	3	Продукти харчування (<i>іграшки</i>)	Good! Join in the singing!	[ð], [Q], [f], [v], [t], [d], [ə:], [ou]	Thank you! I don't have...	a basket, a carrot, a turnip, a potato, a tomato	-
2 .	1.		Bring me a ... please!	[dʒ], [ə], [æ], [w], [m] [n], [r]	I can jump well!	a lemon, an apple, an orange, a plum	-
3	2 .		Put your hands up! Take a ...!	[æ], [eə], [r], [tʃ], [p], [b]	-	a pear, a cherry, an apricot, a strawberry	-

Продуктивні (творчі) ігри для театралізованої діяльності

Ігри «Живі шеренги», «Луна», «Сніжка», «Коти м'яч» були використані нами як продуктивні у межах театралізованої діяльності. У цьому разі перша дитина ставить запитання, а друга відповідає на нього.

Гра «Хто прийшов?» / «Who came?».

Одна дитина виходить за двері і стукає: «Nock» (3 рази). Діти відповідають: «Come in!». Дитина: «Good morning».

Діти вітаються і запитують: «What is your name? (Who are you? How old are you?»).

Педагог: «Діти, ми космонавти, які готуються летіти в космос. До нас підходить кореспондент з телебачення і ставить запитання: «Who are you? Where do you live?».

Гра «Хто відсутній?» / «Who is absent?».

Педагог одягає частину ДСДВ в членів сім'ї: маму, тата, брата, сестру. «Діти, зараз уся родина зібралася разом. Тепер ви заплющіть очі, а решта дітей заплющують очі: один із членів родини йде на роботу. Ви маєте сказати, кого немає. Close your eyes. Open your eyes. Who is absent? Діти: «Mother». *

Гра «Цирк» / «Circus».

Педагог: «Діти, кожен з вас зараз одягне шапочку дресированого звірятка. Я буду директором цирку. Я запитую: «Can you dance?». Ви відповідаєте: «Yes. I can dance» і показуєте, як ви танцюєте.

Гра «Магазин» / «At the shop».

Педагог: «Щоб продавець продав вам товар, слід назвати усі продукти англійською мовою».

Дитина: «Bread, butter, sausage».

Гра «Чарівна торбинка» / «The magic bag».

Педагог: «У мене в торбинці лежать іграшки. Назвіть свою улюблену іграшку англійською мовою і ви отримаєте її». Діти: «A doll, a cat etc». Це і буде ваш сьогоднішній образ. Це і буде ваш сьогоднішній образ.

Гра «Ми спортсмени» / «We are sportsmen».

Одна дитина--тренер. Вона дає наказ: «Run, jump, walk». Інші діти виконують і промовляють: «I am running».

Гра «Одягни ляльку» I «Dress a doli».

Педагог: «Лялька Аліса та її подруга не хочуть йти на прогулянку. Одягнемо їх у гарний одяг, тоді вони погодяться. Назвіть усі речі англійською мовою». Діти: «A dress, golves, shoes».

Гра «Знайди» / «Find».

Педагог: «У котиків були іграшки: лялька, цеглинка, м'ячик та ін. (Іграшки розкладаються на демонстраційному столику.) Доки котики спали, мишка забрала одну іграшку в нірку. Що пропало? Ви – котики, а я – мишка. Закрийте очі, тепер відкрийте». Діти називають іграшку англійською мовою.

Гра «Чарівна шапочка» / «The magic hat».

Комусь з дітей одягають чарівну шапочку. Дитина стає спиною. Інші діти шикуються в колону, їм одягають маски звірят. «Чарівна шапочка» запитує: «Who are you?». Дитина, яка підходить, відповідає: «A hare (a bear, a wolf etc.)».